

БЛАГОВЕЩЕНИЕ
ДНК на живота

ПРОШКА И ПОМИРЕНИЕ

СВѢТЪ
WWW.SVET.BG

ВЕЛИКОПОСТНАТА МОЛИТВА
НА СВ. ЕФРЕМ СИРИН

МАРГАРИТА АРНАУДОВА
И НЕЙНИЯТ КОРЕН В НЕБЕТО

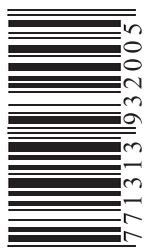
КАК ДА ОБИЧАМЕ
след ПРОБЛЕМНО ДЕТСТВО

КАК СЕ ЛЕТИ БЕЗ КРИЛЕ
Разговор с Росен Карамфилов

НЯКОЙ
да ни научи
да се МОЛИМ

500 лв.

ISSN 1313 - 9320

9 771313 932005 02

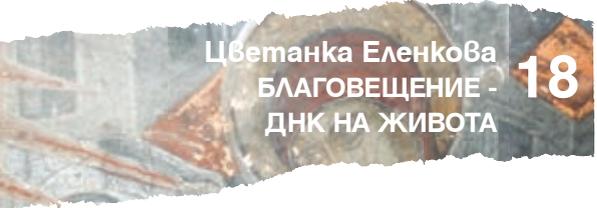
БР. 2/2012

Николаос Лудовикос
НЯКОЙ ДА НИ НАУЧИ
ДА СЕ МОЛИМ

4

Цветанка Еленкова
БЛАГОВЕЩЕНИЕ -
ДНК НА ЖИВОТА

18

Пламен Иванов
ПРОШКА И ПОМИРЕНИЕ

28

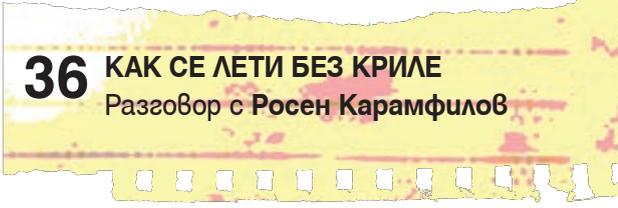
СНИМКА НА БРОЯ

32

Монахиня Магдалена
КАК ДА ОБИЧАМЕ СЛЕД
ПРОБЛЕМНО ДЕТСТВО

34

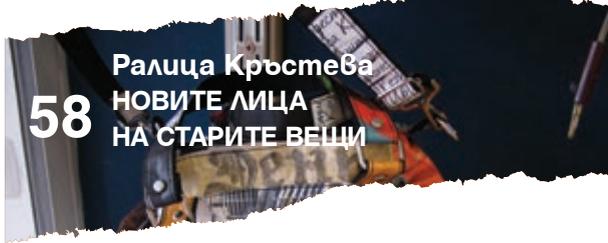

36 КАК СЕ ЛЕТИ БЕЗ КРИЛЕ
Разговор с Росен Карамфилов

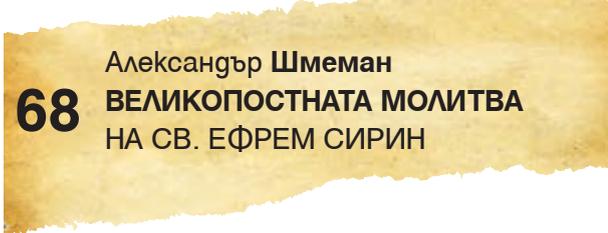
43

Маргарита Друмева
БЯЛАТА ГЕГА,
БЯЛОТО НАМЕТАЛО
И БОСИТЕ СЪПКИ

58

Ралица Кръстева
НОВИТЕ ЛИЦА
НА СТАРИТЕ ВЕЩИ

68

Александър Шмеман
ВЕЛИКОПОСТНАТА МОЛИТВА
НА СВ. ЕФРЕМ СИРИН

Главен редактор
Илиана Александрова

Редакционна колегия
Тодор Кичуков
Андрей Романов
Мариян Стоядинов
Пламен Сивов

Дизайн и предпечат
Гергана Икономова

Разпространение
Венцислав Попиванов

Адрес на редакцията
София 1330
ул. Младежка искра 3
тел./факс: (02) 987 1655
e-mail: svet@pravoslavie.bg

Печат
Мулипринт

В списанието
са използвани снимки на:

Пламен Сивов
Джонатан Дън
Ралица Кръстева
Надежда Савова
Васил Гунев

WWW.SVET.BG

УВОДНИ ДУМИ

ИЛИАНА АЛЕКСАНДРОВА

Постите ли?

Преди двайсетина години този въпрос звучеше малко като „наред ли сте?“ – ако например запитах продавачката какво има в тия кифли или в тази баница с праз. После постепенно въпросът и идеята за спазването на постите придобиха гражданственост. Разбра се че, тази практика е здравсловна и отслабваща, и се практикува не само от нашенските религиозни фанатици, а и в различни силно духовни екзотични учения. Към каквито ние по принцип питаем респект, понеже, разбира се, не ги познаваме. Но сме чували, че някои будисти са на „ти“ гаже с левитацията.

И така, достигнахме до това днес постите да се коментират с уважение, да се съобщават по телевизора и да се практикуват масово като част от интелегентния и природосъобразен

живот, към който модерният човек се стреми. Да постиш вече е признак на изтънченост, някъде между еко философията и фън шуй.

А достигнахме ли до поста? Защото най-малкото може да се каже, че да стоиш на пост не значи да ядеш определена храна (или да не ядеш). В тази връзка винаги съм се чудила защо хора, които твърдо нямат желание да се занимават с философията на поста, избират да минат на зеленчук точно по времето на църковните пости. Предполагам, че всяко друго време е добро за метаболизма. Също се чуда и на хората, които напрегнато преглеждат гребния шрифт със състава на хранителните изделия. Изобличаваме лактозата и желатина, но дали това ни доближава до Бога?

Та за философията на поста – тя е вкоренена в опита. По отношение на храната този опит започва от това да почувстваш глад; да потърсиш истинските граници на този глад и на своите действителни, не въобразени или хипертрофирани потребности; да овладееш този патологичен глад да имаш; да погледнеш на глада си като на потребност от истинско общуване, от любов (нали така твърдят и съвременните психоаналитици, когато обясняват защо дебелее модерният човек – замества нуждата си от любов с хранене). И когато осъзнаеш корените на истинския си глад, да потърсиш истинската храна – която те прави жив. Та като видиш този сътворен от Бога свят – в който всичко е „твърде добро” (докато човекът не се намеси), като храна, да видиш

храната като дар, а дарът – като повод да благодариш. И всичко това е ... усилие.

Освен тези неща, постът е вяра. Вяра, че човек може да направи така, че с духовните си и физически апетити да не вреди на света, в който живее, да не разрушава, за да съществува, да владее над себе си. Постът е отказ от „търсенето на своето”, даване на предимство на другия, любов. Извън тези движения на духа, постното ядене не е пост.

Започва Великият пост – четиридесетдневното пътуване на Църквата към Пасха – Възкресение Христово или нашия Великден. Има една молитва, която се казва в храмовете през този пост. Ето я:

*Господи, Владико на моя живот,
не ми давай дух на безделие,
униие,*

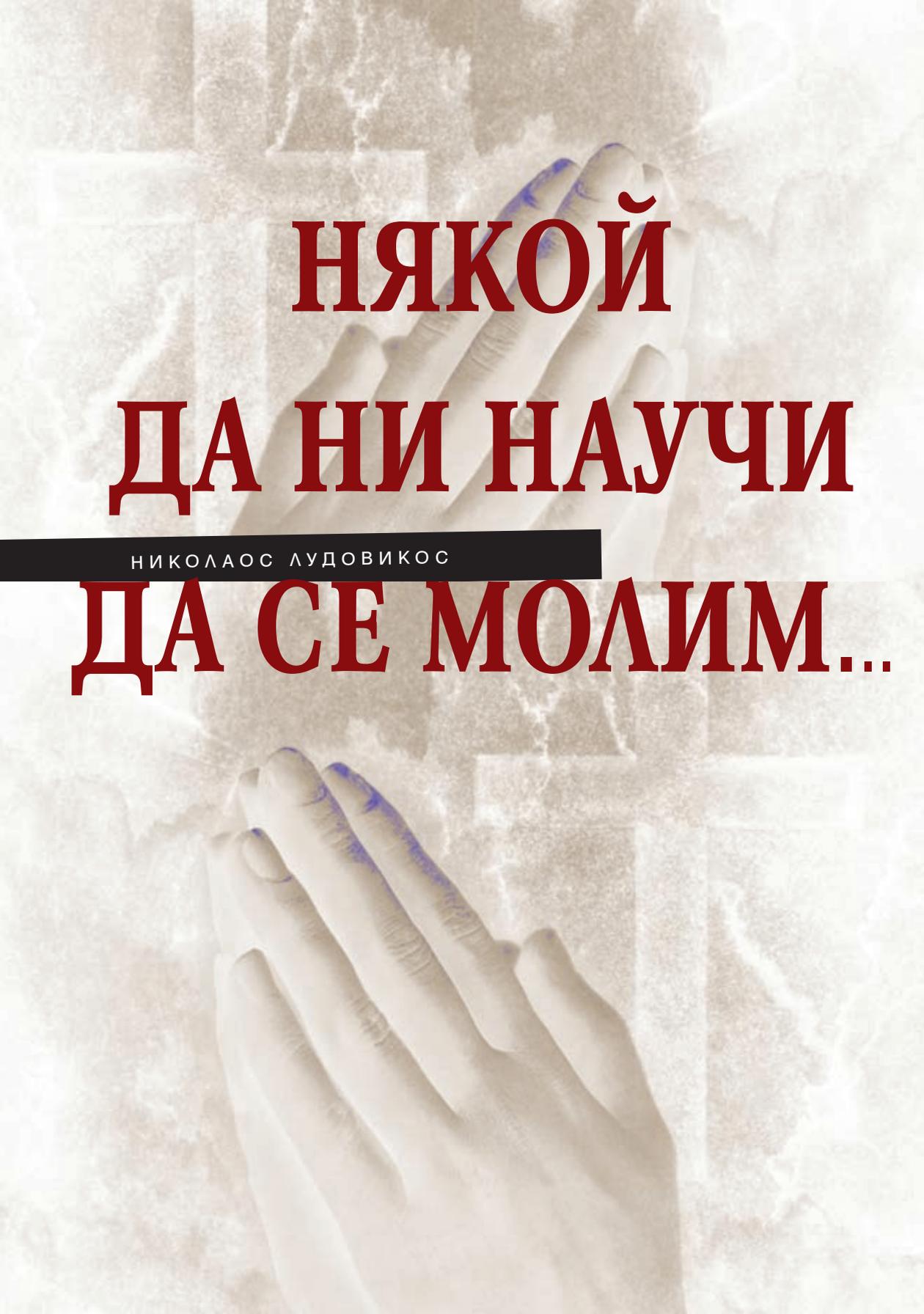
*властолюбие
и празнословие.*

*Но дух на целомъдрие,
смиреномъдрие,
търпение и любов
дарувай на мене,*

Твоя раб.

*Господи Царю
дарувай ми да виждам
моите прегрешения
и да не осъждам брата си,
защото си благословен во веки веков.
Амин.*

Какво влага Църквата в тези понятия може да прочетете по-нататък в броя. И дори да не изберете да постиете, защото това наистина е личен въпрос, да харесате мисълта на поста...

**НЯКОЙ
ДА НИ НАУЧИ**

НИКОЛАОС ЛУДОВИКОС

ДА СЕ МОЛИМ...

Да помолим някой, да ни научи да се молим. Ето нещо, което повечето от нас в даден момент са помисляли или търсили; защото тези неща не се разбират от самосебе си. Всички имаме опит от молитви, които не биват чути, или молитви, които очевидно не дават плод. И се появява въпросът – какво точно става с молитвата, как аз и Бог присъствам в моята молитва, как аз Му говоря за мене и Той ме слуша, как е възможно чрез молитвата да възстановя същностната връзка с Бога? Това е въпросът. А не е въпросът, ако самолетът започне да пада, да викам „Христе мой, Света Богородице!“, всички да викат и от много викове самолетът да падне. Имам нужда от онази молитва, която поправя моя вътрешен свят и живот и ме връща към чувството за живо общение с Бога.

Има ли такава молитва? Отговорът е „Да!“, съществува. Казах ви, че не говорим за моментната молитва, за молитвата поради някаква нужда. Не говорим за молитвата, която всички отправят, дори и атеистите. Говорим за онази молитва, която ми дава възможност да почувствам съществуването

ПРОТОПРЕЗВИТЕР НИКОЛАОС ЛУДОВИКОС е гръцки богослов, свещеник, психолог, писател и преподавател. Роден е през 1959 г. във Волос, Гърция. Учи психология и педагогика в Атинския и богословие в Солунския университет, философия в Сорбоната (Париж), философия и католическо богословие в Католическия институт в Париж, протестантско богословие в Кембридж, Англия. Доктор на науките при Солунския университет, с дисертация на тема „Евхаристийна онтология в богословската мисъл на св. Максим Исповедник“.

Работил е като изследовател в Тиндейл Хаус (Кембридж), преподавал е в Центъра за религиозни и богословски проучвания към Катедрата по богословие в Университета Кембридж, в Университета на Дъррам, както и в други академични институции.

Понастоящем е професор по догматика и философия във Висшата църковна академия в Солун, работи по изследователски проекти към Гръцкия отворен университет в Патрас и гост-лектор към Института за православни християнски изследвания на Университета Кембридж.

на Бога, да почувствам Бога, както точно чувствам събеседването с някой приятел, както точно чувствам майка ми, баща ми, съпругата, човека до мене – чувствам, че му говоря и той ми говори. Това е молитвата. С други думи, да почувствам, че Другият присъства, че Бог присъства. Тази молитва изисква реално ръководство и не е лесно да я намерим. Това винаги е процес, борба и израстване, достигане до зрялост, което се извършва във времето.

Христос дава пример за такава молитва. Това е „Отче наш“. Тя е всеобхватна и няма чинопоследование, което да не започва с Благословен Бог, Царю Небесни, Свети Боже и Отче наш.

Отче наш, Ти, Които си на небесата

Ние сме творения, но чрез Кръщението, чрез осиновението, което имаме в лицето на Христос, се удостоверяваме да се наричаме Божи чедра. Не защото сме такива по природа, а защото ставаме чедра чрез Божията воля:

– Наричам ви братя, не ви наричам роби, наричам ви братя, защото ви обичам.

Както приятелите на моето дете по някакъв начин са и мои деца и ги разглеждам като мои деца, така и Кръщението е процес на осиновяване, удостоверение в Светия Дух, чрез което сме осиновени, че ставаме си-

нове по богат и можем да наричаме Бога наш Баща. Затова по време на св. Литургия преди да кажем молитвата „Отче наш“ Църквата казва „И удостои ни, Владико, с гързновение, неосъдно да се осмеляваме да призоваваме Тебе, небесния Бог Отец и да казваме“. Удостои ни да Те наричаме Баща, Ти не си наш Баща в смисъл, че си наш Баща не по природа, а по богат. Както аз и вие сме бащи на нашите деца, но по богат може да се каже, че сме бащи на различни неща, които създаваме, различни изделия, които изработваме. Тези изделия не могат да претендират за природно бащинство. Отците биха казали, че тези изделия са създадени чрез волята. Те са от волята, а не от същността, казва св. Атанасий Велики, борейки се срещу Арий, който твърди, че Син е творение, че е от волята. А светият отец казва, че Той е от същността. Моите деца произлизат от моята същност. Беседата, която изнасям пред вас, е от моята воля. Ако не я правя, не губя нищо от моята същност. Ако Отец обаче няма Син, тогава същността на Бога се унищожава, защото Бог е Троица от личности. Бог Отец, защото има Син, Синът е Син, защото има Отец. Духът изхожда от Отца и почива в Сина. Бог е в три лица. Но ние сме деца на волята на Бога. Затова не можем да Го наречем Отец по природа.

Да се свети Твоето име

Какво означава това? Името на Бога е свято. Това означава Неговото име да се освещава между нас, това означава да участваме в Неговото живо присъствие, защото тогава вкусваме от светостта, вкусваме от нетварните енергии, енергиите на Божието присъствие в света. Това означава да „се свети Твоето име“. Означава Неговата святост да проникне в света, да влезе в нещата от света, да влезе в моя живот, да стане мой личен опит.

Да гоуге Твоето царство

Царството на Бога, както знаете, не е някакво земно или небесно царство, както обикновено и по навик мислим, а пълнотата на живота, пълнотата на битието, пълнотата, която всички имаме един чрез друг, чрез Бога и в Бога. Това е пълнотата на живота, която не познава тление и смърт, в която няма нито страх, нито скръб, нито въздишка, тя е живот, жизненост, енергия и радост, която никога не залязва. Това е царството Божие. Както Бог се радва, така и ние в Неговото царство ставаме вечни, без-

смъртни и щастливи. Но това е щастие, което е живо, не щастие, което ни налагат, а щастие, в което ние самите участваме „в Светия Дух“. С други думи, това е нашият живот, както бихме искали да бъде, но по един много по-велик и възвишен начин, който можем само да си представяме или да се надяваме. Като хора казваме „Нека детето ми се ожени и ще бъде щастлив“. Детето се жени, но аз не съм щастлив.

Казваме: „Нека довърша къщата, която строя и ще съм щастлив, нека свърши онази работа и когато приключи.“ Но това не ми е достатъчно, защото смъртта, която е премахване на всички желания, постоянно се приближава. В този смисъл царството Божие е точно обратното, то е постоянното идване на живота в мене, постоянно вкушване на живота, който не спира и не свършва с условията на времето и пространството, въпреки че протича в осветено време и пространство, както става и с пасхалната радост, която е неизчерпаем извор на светлина. Вечността е не просто някаква продължителност, а различно преживяване на времето. Вечността не е някаква продължителност, в която трябва да се научим да играем на табла и шах и които ще играем вечно, за да мине времето. Вечността е една превъзходна жизненост. Колкото пъти сте чувствали прилив на жизненост и благодат и сте се чувствали просветлени – и мисля, че всички християни някъде и някога трябва да имаме такива моменти в живота си, като не ги забравяме – това нещо е докосване до вечността. Великите отци и всички

хора, които се молят, имат такива докосвания до вечността. И когато я докоснат, те не искат това да свърши. Едно докосване, може да бъде мигновено, но не искаш да свърши. Е, това нещо е царството Божие. Нещо, което идва от недрата на Бога, освежава човека и го преобразява външно и вътрешно.

Да бъде Твоята воля както на небето, тъй и на земята.

За да станат тези неща, трябва да се осъществи Божията воля в света. Божията воля е свята, защото е несебелюбива. Тя не е горда воля, а воля, която не търси своето. Тя е воля, която иска не господството на Бога върху мене, а собственото ми процъфтяване, собственото ми израстване. Мнозина днес се страхуват от Божията воля. А Божията воля е това, което аз искам в дълбочина, но не го осъзнавам. Това е величието. Ако попиташ Божиите човеци:

– Бог застави ли някога вашата воля?

Те ще отговорят:

– Не, Бог направи това, което дълбоко в мене исках, но не го знаех!

Това именно е величието, че Той открива твоето, а не Неговото щастие. Бог няма нужда да е щастлив за моя сметка. Бог не завидва. Внимавайте, защото хората мислят, че Бог е завистлив. За съжаление, ние, свещениците, сме виновни за това. Качваме се на амвона и казваме:

Царството на Бога, както знаете, не е някакво земно или небесно царство, както обикновено и по навик мислим, а пълнотата на живота, пълнотата на битието, пълнотата, която всички имаме един чрез друг, чрез Бога и в Бога.

– Трябва, трябва, трябва! Трябва да направиш това! Трябва да направиш онова!

И клетия човек отголу се пита:

– Защо трябва? Оставете ме на мира, всички ми говорят и искат от мене, а аз не мога повече! Има ли някой, който да ме обича?

Е, този Някой е Бог, Бог е Този, Който те обича и не казва „Трябва!”. Затова

казвам на моите ученици – свещеници:

– Не казвайте гумата „Трябва!”. Не съществува гумата „Трябва!”!

В любовта има ли „Трябва!”? Когато отидете при някой влюбен и му кажете:

– Трябва да се отнасяш добре!

Той ще ти каже:

– Какво има, човече? Това е моят живот! Разбира се, че ще го правя; и ако евентуално направя някоя грешка, в краката ѝ ще падна!

Естествено, докато е влюбен. Защото след това, ако той се промени, тя ще падне в краката му. Бог обаче не се променя. Той не променя Своето разположение. Това е най-поразителното от всички неща. Аз съм един безделник, обръщам се към Бога и Той ме очаква, а след като истински падна пред Него, внезапно ме презръща. Макар че аз не заслужавам тази презръдка! Както блудният син, който искал да си тръгне:

– Какво е това? Аз те помолих да ме направиш роб, а ти ми слагаш пръстен, и премени, и теле.. не съм готов за това, не съм готов!

Тази любов, която съкрушава другия човек, тази любов имат светците и затова са просияли. Човек никога не просиява защото „Трябва!“. Не познавам никой, който да е просиял с таква „Трябва!“. С „Трябва!“ най-много накрая някой да почувства нужда да отиде на психиатър, да вземе някакво лекарство, заради голямата вина, която ще чувства. Разбирате ли? И при децата е нужно внимание. Не прекалявайте с „Трябва!“. Разбира се, ще го кажеш, особено когато детето е малко, няма да го оставим да си играе с огъня. Но това, което е важно, е да поучаваме, като открехваме сърцето си за Бога и оставяме малък отвор да гледа и детето. Виж, аз това обичам, това искам, това ме храни, един вид – това ме е погълнало. Ако детето види това нещо, ще го възпитате по-лесно, отколкото да казвате:

– Ще направиш това! Ще направиш онова! Това! Онова!

Вчера бях в един храм, където беше и детето на свещеника, който с ръка му даваше заповеди. И клетото разбираше, ставаше, сядаше, отиваше, сновеше наляво, надясно. Това дете, когато порасне, ще каже:

– Не искам да ставам и да правя това, което ми показваш с ръка!

И в един момент ще каже, че не иска изобщо да сяда и да става и:

– За да не ми причиняваш това, няма да ходя и на църква; и след това няма да правя и това, няма да правя и онова!

И накрая губиш детето. Човекът има проблем със свободата. Защо ли? Защото Божият образ върху него е в свободата, самовластието. Ако го измъчваш в неговата свобода, си го загубил. Внимавайте, детето може да прави лудории, но да няма свобода. Когато нараниш неговата свобода, то няма да може да се изправи лесно на краката си. Виждаме това в средата, в която живеем, виждам го в студентите, в децата, които имат таква възпитание.

„Горко Вам!“ е казал само на фарисеите и книжниците, не защото са книжници и фарисеи, а защото са лицемери!

И виждаш някои деца, които са освободени, защото сами са намерили Бога или са помогнали и другите – бабите, родители дявоците.

Знаете ли, една баба, която стои пред иконостаса, без да казва нищо, моли се и е само една презгърдка и никакъв съд, е много по-голяма благословия от майката и бащата, които търчат постоянно и казват:

– Внимавай! Ще ме изложиш! Какво ще кажат за мене?

Не го казваш, но си го мислиш...

– Внимавай да ме представиш добре пред хората!

Защо? Ти сам не можеш ли да го направиш? Аз ли да го правя? Защо аз да се нагърбвам с това? Защо аз да се нагърбвам да изпълня мечтите на баща ми, казва детето, и има известно право. Особено когато бащата не е много искрен с това, което казва и прави. Не безсилен, безсилни сме всички, а искрен, има разлика. Лъжлив е този, който не приема, че е безсилен. Едно нещо е да има някакъв идеал

и от безсилие понякога да коленича, защото не мога да го изпълня. Това и Бог, и всички го разбират и го възхваляват. Злото е да казвам, че имам идеала в мене, но в същото време да го нямам; в мене да имам груг, собствен идеал, който поставям паралелно и покривам второто с първото – различните страсти и решения, които имам в себе си. А Христос и Света Богородица да остават отвън. Това е страшното, което нито Бог, нито хората прощават. Това е лицемерие. Затова Христос никога не казал на блудниците и митарите:

– Махайте се оттук!

Напротив:

– Доидете, доидете, всички вие тук! Всички вие измъчени, нещастни, всички грешници, доидете при Мене, защото зная, че знаете, че сте грешни и на Мен това ми е достатъчно!

„Горко Вам!“ е казал само на фарисеите и книжниците, не защото са книжници и фарисеи, а защото са лицемери! Горко Вам книжниците и фарисеи, лицемери! Разбирате ли? Това е страшно. По отношение на другите неща Бог покровителства човека и това е велико нещо. Той го покровителства до такава степен, че светците, които са най-състрадателни от нас, накрая се чувстват загължени на Божията любов и постоянно говорят за нея. Някои хора не говорят много, ни каза веднъж старец Паусий. Въпреки че говорят за любовта, те скриват великите неща, защото, ако знаем колко Бог ни обича, това би ни навредило. Чувате ли какво казва? Това би ни навредило, така че е по-добре да не го знаем. Това е едно, а друго е да ви кажа:

– Бог ще ви изгори, Бог ще ви подгори!

Не Бог те изгаря, сам се изгаряш. Бог ли взема решение да обявиш война, Бог ли взема решение да крадеш и да унищожиш другия? Аз взех това решение. Е, когато другият отвърща със същото, тогава Бог ли е виновен? Бог не е виновен. Бог ли изнамери оръжията, изтезанията и затворите, Той ли ги създаде? Виждали ли се в Евангелието да пише, че Той ги е създал и да казва:

– Вижте, ще вземете толкова дълъг меч и ще намерите другия да го пронижете!

Къде видяхте това? Ние направихме

това. Как тогава някои атеисти идват и казват:

– Бог е виновен за войната!

Бог ли прави войната? Разбирате ли въпроса?

Казвам това, за да потвърдя, че волята на Бога е онова, което аз дълбоко искам и не го осъзнавам. И защо не го осъзнавам? Защото съм потопен в съвременния живот, който гласи:

– Виж, ще вземеш такъв автомобил, за да направиш такъв завои, ще вземеш такива грехи, за да създадеш такава впечатление, ще вземеш такъв парфюм, за да паднат всички, ще направиш толкова пари... Вземете, яжте, пийте!

Тази любов, която съкрушава другия човек, тази любов имат светците и затова са просияли. Човек никога не просиява защото „Трябва!“. Не познавам никои, които да е просиял с такава „Трябва!“. С „Трябва!“ най-много накрая някои да почувства нужда да отиде на психиатър, да вземе някакво лекарство, заради голямата вина, която ще чувства.

Постоянно ни бомбардират, от малки, от най-ранна възраст. Ако човек няма Христовото учение, не може да се противопостави и следва съвременния лайфстайл. И хайде след това да намериш твоята воля. Кой човек знае какво иска? И тръгваме „наслуки“ – това отива ли ми, и онова подхожда ли ми? Да я взема ли тази, да го взема ли този? И да започна ли тази работа, да не я ли започна?

Хората са неуверени: „Ама, знаем ли какво искаме!“ Колко по-лесен би бил животът, ако не го знаем; защо трябва да го знаем? Защото щяхме да сме си изяснили кои сме. Бог ти открива кой си, как те е създал, за какво те е предназначил и ти го показва. Ти виждаш това; и само да го видиш, вървиш напред, естествено със своите немощи. Старият човек все още е жив, докато нашият хал ни отегчи и станем по-добри. Междувременно Бог дава даровете, Той ти дава даровете, за да станеш по-добър, подготвя те, не те чака да станеш добър, за да ти ги даде, дава ти ги преди да станеш такъв, дава ти даровете на този живот, и духовни, и материални, дава ти и утеха.

Трябва да заобичаме Божията воля. Има три равнища, на които правим това. Първото е незрялото, когато човек казва:

– Да бъде моята воля, Господи! Благодарности каквото аз искам!

Сега е световното по футбол, нали? Всички се молят да победят; много проста молитва. И никои не се пита – другият не се ли моли да победи? Защо аз да спечеля? Имам ли духовни причини? Поне да покажа една духовна причина, поради която искам победата; но такава обикновено не съществува. Това е първата молитва.

Второто стъпало е, когато започна да разбирам, че това, което искам, не е толкова хубаво. И казвам:

– Да бъде моята воля, ако е Твоя воля!

Това е много по-висш стадий. Да бъде моята воля, да стигнем поне дотук, ако Ти го искаш, ако виждаш, че това нещо е спасително за мен и за другите до мен.

Велико нещо е човек да каже това, особено в началото на живота, когато е млад. Да склучи таен договор:

– Боже, аз ще правя това, което правя, Ти обаче ме води! Да стане в крайна сметка това, което Ти мислиш, че е по-добре!

Това е велико нещо.

Третият стадий е стадият на съвършенството, стадият на светците – „да бъде Твоята воля!“. Остави моите желания и Ти ме води. Не искам да ме знаят другите; да бъде Твоята воля.

– Какво направих досега, какво беше това, което исках и което стана? Станах владика, станах важен човек, станах богат... и какво от това? Сега, оттук нататък, нека бъде Твоята воля!

Тук е зрелостта. Колкото по-бързо дойде, толкова по-щастлив ще е човекът. Нека бъдем поне на второто стъпало; и Божията воля да влезе по някакъв начин в нас. Да питаме Бога е велико нещо.

Насъщния ни хляб дай ни днес

Насъщният хляб има най-малко две значения. От една страна е това, което всички разбираме, когато казваме насъщен хляб, тоест дай ни това, от което имаме нужда всеки ден. Велико нещо е човек да разбере това. Да стоиш пред Бога и да казваш – дай ми това, което днес искам. Това означава, че освобождаваш от себе си огромно количество енергия и грижи. Ти, Господи, се погрижи. Не да заставах пред Бога и да казвам:

– Виж, Боже, гай на мене, на гецата ми, на внуците ми след еди-колко си поколения.

Е, това нещо не е доверие в Бога, а неверие. Доверието в Бога е:

– Дај ми това, от което имам нужда днес и сега!

По този начин Бог може да ти даде и други неща. Защо ли? Защото не си обвързан от тези неща, и ще ги вземеш, и ще имаш и Бога. Може да ги вземеш без Бога и да ги имаш, но да нямаш Бога... и след това ще плачеш... Понеже губиш Бога, Божието благословение и всичко, което имаш. И живееш всекидневен аг въщи, около и в тебе.

Съществува обаче и второ значение. Насъщният хляб е светото Причастие. Удостой ни често да се причастяваме с Тебе. Удостой ни всеки ден да живеем в Светия Дух чрез светото Причастие. Блажени са тези, които разбират това. Те са най-щастливи от всички.

И прости нам дълговете ни, както и ние прощаваме на нашите длъжници

Тук има взаимно отношение. Аз моля Бог да ми прости това, което съм сгрешил, и да ми даде Неговата благодат, да ми даде живот, надежда, утеха и това, от което имам нужда. Това не означава ли, че по някакъв начин и аз съм готов да правя същото за другия? Как мога аз да казвам: „Боже, прости ми!“ И да стоя пред другия и да му казвам: „Никога няма да ти простя! Не мога да ти простя!“

Как така не можеш да простиш? Той е човек, той е като тебе, ти не грешиш ли? Той не греша ли? Всички грешим. Знаете ли колко велико нещо е да можем да кажем това. Например съпрузите помежду си, или приятелите, семействата, колко пъти, виждаш, че единият казва:

– Прости ми греховете, но аз не ти ги прощавам!

Почакай малко, виждате, че на груго място Христос ни казва колко пъти да прощаваме един на груг седемдесет пъти по седем – 500 пъти, тоест постоянно. След като идва и ти казва: „Прости ми!“ Ти му прости! Нужно е да бъдеш разположен да прощаваш, да очакваш неговото извинение, да очакваш да му простиш и без да ти иска прошка. Велико нещо е това, велико нещо е да търсиш смекчаващите обстоятелства в греха на гругия. В противен случай всички накрая ще се обърнем един срещу груг – ако не проявим разбиране, разбиране на проблемите, на безизходиците, които гругият носи. Той има правото да е объркан. Разбира се, че ще му кажа, че греша, но да не осъждаме лесно гругите, да не ги слагаме в гроба, кръста отгоре и край. Нужно е внимание.

Вечността не е някаква продължителност, в която трябва да се научим да играем на табла и шах и които ще играем вечно, за да мине времето. Вечността е една превъзходна жизненост.

Другият има своите безизходици, трудности, кой знае какви рани носи той и дали е намерил възможност да чуе и една дума, от това, което аз съм чул. Как ще се осмеля да взема решение за този човек и да го отъждествявам със злото, което ми

е причинил; и с това въпросът да е приключен?!

Това взаимно отношение е много важно. Стоя пред Бога, моля нещо, трябва и аз да имам същото разположение, получавайки това, което ще получа, и аз да имам същото отношение, като пазя гара, който съм получил. Разбирате ли?

В Св. Йоан Златоуст има един диалог между човешката природа и Христос, в който човешката природа, която се олицетворява от жената, Му казва:

– Слушай, не трябва да се занимаваш с мене – знаеш ли защо? Защото съм блудница!

– И какво ти липсва? – ѝ казва Христос.

– Нямам дом!

– Ще ти дам дом!

– Нямам близки и приятели!

– Ще ти дам близки и приятели!

– Нямам и любов да ти дам!

А Христос казва:

– Не пречи, Аз имам любов и за двамата!

Виждате ли Кой е Бога на светите отци? „Бог блудница възжела“ (Πόρνης ἐπεθύμει ὁ Θεός), така започва този текст. Това е човешката природа. Тази блудница обаче, след като получи това, което получи,

не трябва ли да погледне малко по-различно света до нея? Тя трябва да може да направи това, за да задържи дара и любовта на Бога.

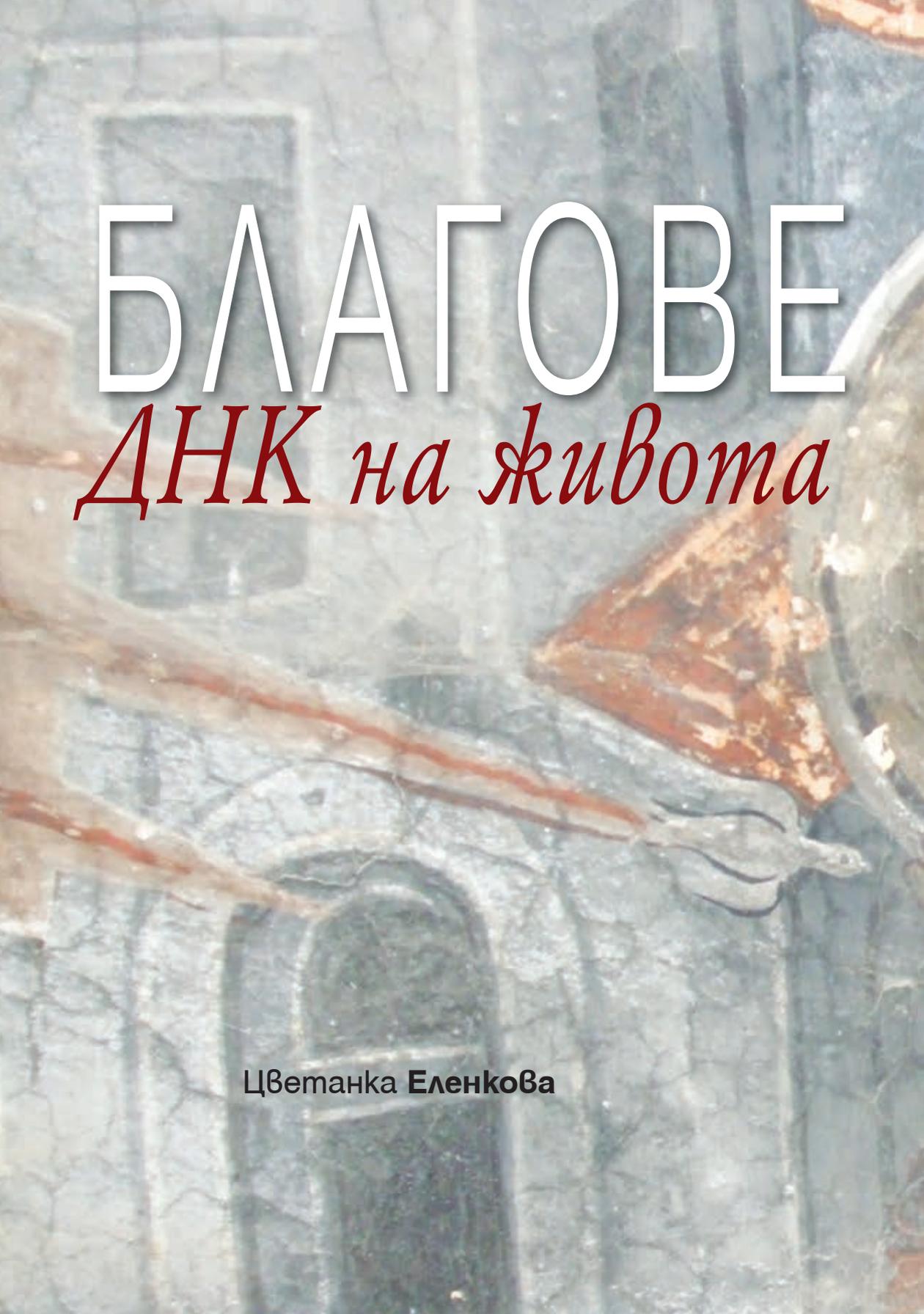
И не въведи нас в изкушение, но избави ни от лукавия.

Това е изречение, която изисква внимание. Защото ние всички искаме да влезем в изкушение. Правим всичко, възможно. И лесно влизаме в изкушение. Не ни оставяй на изкушението, което ние избираме, въпреки че сме виновни за него. Ето за какво се молим. Аз го избрах, хареса ми необмислената постъпка, която направих, но Ти не гледай на това. С други думи, аз паднах.

Някои казват, че тук става въпрос за изкушението, което идва отвън, без ние да сме виновни. Но не става въпрос за тези изкушения; те са благословия. Има се предвид изкушението, за което ние имаме вина. И не ме оставяй на изкушението, което аз избрах! Тук някъде присъства Тайнството на изповедта. Защото, когато казвам, че не искам това, което направих, вероятно ще отида при духовния изповедник, не е ли така? Ако не отида при него, Бог не може да разбере, че това, което си съм направил, е отклонение; че не съм го искал и в дълбочина. Благодатта идва чрез Изповедта, разбирате ли? Чрез Изповедта...

Беседата се публикува със съкращения.

The background of the cover is a photograph of a weathered stone wall. A window with a dark frame is visible in the upper left. A bird's nest, containing several eggs, is perched on a ledge to the right. The overall tone is muted and historical.

БЛАГОВЕ

ДНК на живота

Цветанка Еленкова

ЩЕНИЕ:

A detail of a fresco depicting the Virgin Mary. She is shown from the chest up, wearing a reddish-brown head covering and a dark, patterned garment. Her hands are clasped in prayer, with fingers pointing upwards. The face is pale with some discoloration and wear. The background is a textured, greyish-blue wall. The entire scene is framed by a circular border.

Сеславски манастир, Дева Марија, детаил

Б

лаговещение е единствената фреска от живота на Христос, която освен върху стените на църкви се изписва и върху иконостаса, върху самите свети двери, подстъпа към Светая Светих. Заради грандиозното послание, което носи в себе си, на Христовото снизхождане, побрало в един единствен жест света от Сътворението до Възкресението.

Защото какво друго е онзи лъч (линия) от светлина, устремена към нимба (кръга) около главата на Дева Мария, ако не събирането на линейното човешко и цикличното космическо време в едно, за да се постигне Вечността (кръста).

Така както, според последни проучвания на НАСА, преди повече от 4 милиарда години метеорит се е врязал в още пустата Земя, пренасяйки градивните елементи на ДНК за живота на планетата. Или както биологично животът се посява в утробата от един единствен сперматозоид, преодолявайки външната обвивка на яйцеклетката и нейната мембрана чак до ядрото, където освобождава своето ДНК, за да се роди ново сърце. Първият човешки орган, който започва да работи, когато ембрионът е едва на три седмици, онзи орган, в който се намира душата (Св. Макарий).

Иван Мърквичка, Благовещение

Въз основа на същата тази тъжественост между свещеното и неговата материална опора, и Мърквичка е изобразил в картината си „Благовещение“ зачатие на Дева Мария като спон от светлина, падащ директно върху утробата ѝ, пренасяйки Божието семе-гълба, което всеки миг ще бъде посято. Облак подобно на глан закрива луната, поради светостта на тайнството, което е единственото сътворение от века до днес, преди звездите, тайнство и за тях. А Дева Мария е просната на земята от силата на светлината, както апостолите от Преображение. Иван Мърквичка, кой-

то е и един от зографите на катедралния храм „Св. Александър Невски“, чрез своята творба обобщава иконите на Благовещение в едно: духът е семе, а главата на Богородица – нейна утроба.

Или както пише Николай Кавасила, планът на възплъщението би бил невъзможен без волята и вярата на Пречистата. Вярата, която според архимандрит Софроний Сахаров не е просто психологическа категория, а „действена проява на Божията сила в нас“.

Основната сцена от Благовещение е всъщност общението между Дева-

Алински манастир, Благовещение

та и Светия Дух, между символа на Божествената светост и на човешката светост по благодат. Архангел Гавриил е изместеният център, свидетелят на новото Сътворение. Духовният свят със своите ангелски чинове е създаден преди човека. Затова и свидетелства. По начина, по който падналият ангел сатана, приел формата на змия, лъжесвидетелства в Дървото на познанието, повеждайки към грях Адам и Ева, Архангел Гавриил, неговият антипод, свидетелства с истинно слово на Благовещение, гържейки разцъфнал цвят. Иконата на Благовещение е междинна станция между тези на Изкушението на Адам и Ева и Възкресение Христово.

Ето как са я видели в грацията зографите от четири български манастира: Алински, Сеславски, Бобошевски и църквата в Беренге.

В Алинския манастир светлината се устремява към главата на Девата, както цветето извърта венчелистчетата си в посока към слънцето. Един лъч от слънцето, което прилича на цвете, се отделя от останалите и докосва нейния нимб. Светлина от светлината, която тук подобно на стълбата на Яков е представена в двете посоки – не само от Бога към човека, но и откъм първия обожен човек, символът на човешкото съвършенство – Дева Мария към Бога.

Алински манастир, Благовещение

Толкова голямо е Божието благоволение към Божията майка, че Светият Дух се извърта към нея като към второ слънце.

В Сеславския манастир сцената е предадена още по-интимно. Светлината се спуска иззад ъгъла на фасада (в други фрески я виждаме да минава между черни облаци – иконостаса на Чепински манастир, или дори кацнала на прозорец – олтара на Долнобешовски манастир) под формата на три лъча (символ на Светата Троица) и на буквата М, първата от името на Девата, и достига нимба ѝ над пурпурния покров, досущ стените на утроба. Двата кръга (на нимба и

на мафория) се застъпват в осмица, символ на осмия ген – Възкресението, готова всеки миг да се разтвори пред устремения гълъб-семе, точно там, където Дева Мария плахо е вдигнала ръката си с изгадения леко напред безименен пръст. Подобно на една спяща красавица, тя всеки момент ще бъде убодена от острието на вретеното – Божието слово на любовта и болката (проклятието или разпятието), което и ще я спаси. Ръката е онзи крехък символ на вратата, която се отваря пред Божията сила, за да се затвори веднага след това, негонушкайки нищо и никоу груг. Тук трябва да се отбележи, че ръката на Девата е плътно притисната

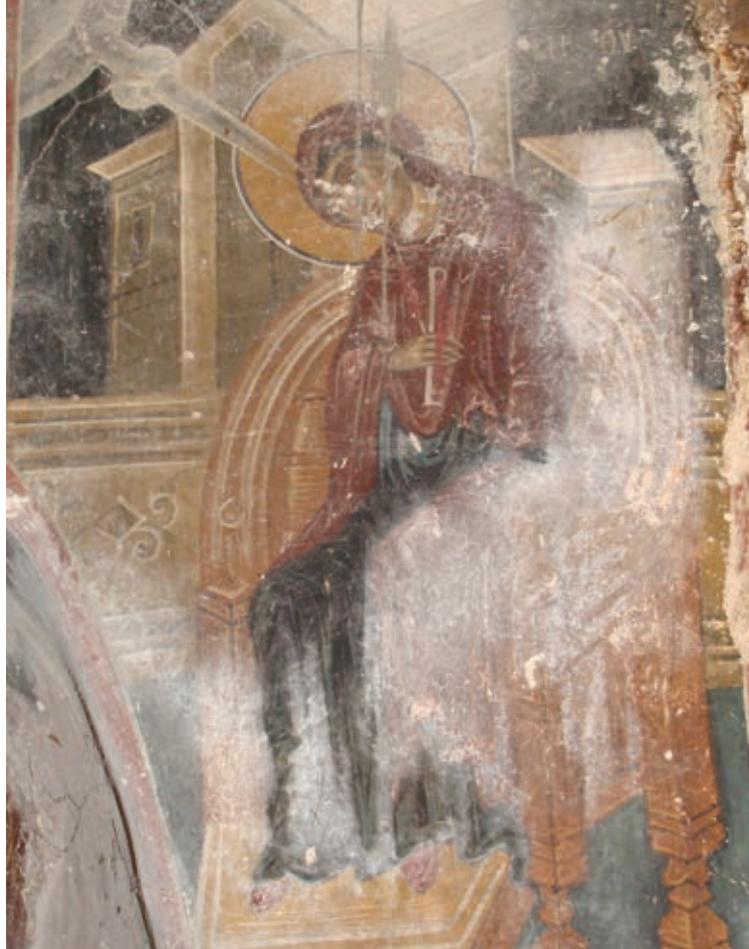

до тялото, сякаш гипсирана, и тази скованост в движението още веднъж акцентира върху пълното отгаване на Божията воля.

Символите на вретеното и на осмицата, на виргиналното и вечността могат да бъдат открити и в други образци на иконописното изкуство като тези от манастира „Св. Богородица“ на о. Тинос или от събора „Св. София“ в Киев, но предадени по един по-традиционен начин – на Богородица с корона и на предящата Богородица.

Църквата в Беренге е онази, която извежда докрай догмата за действената вяра. Единствено на тази

фреска светлината пробива нимба на Девата и докосва направо склонената ѝ глава. Мафорият ѝ, веждите, очите устните, позата, всички сочат едно движение надолу като изпадащи стъклени топчета. Девата, която снизхожда пред снизхождащата светлина. Екстазът на смиреннието, така близък до екстаза на Разпятието, когато вече светлината е проникнала в гушата ѝ – разумна воля. Това категорично изливане на Благодатта е предадено именно чрез лъча във формата на колба, от която всеки момент ще се излее гълъбът – Светият Дух. От лицето на Девата се чете смире-

Беренде, Дева Мария, гетайл

ние и тъга, така тъждествени, онова смирение на първата от трите подготвителни седмици преди Великия пост, което е и първата добродетел, противостояща на първородния грях – гордостта, и първото оръжие, с което се борим срещу поднебесните духове на злобата през четиридесетдневния Великденски пост. Единствената вегра Богородица е тази от Бобошевски манастир, към която гълъбът се е устремил едновременно в мандорла и с нимб като мушица, вградена в кехлибар, в скъпоценен камък.

Докато смирението от Алино е изобразено посредством предящия жест на Богородица с извънземната си не-

съразмерно голяма ръка, в Сеславския манастир, чрез жеста на убождането, то в църквата в Беренде и Бобошевски манастир хурката в ръката ѝ е вече с формата на ключ. Ключът към сърцето на Бога, на небесното царство, на хората, собственото сърце. Там, откъдето започва всичко.

Тук е мястото да се спомене, че в нито една друга фреска, както в тази на Благовещение, изображението на Архангел Гавриил не стои толкова близко и толкова далече едновременно от това на Архангел Михаил. Крилете му, разтворени в екстаз като везна, същата онази везна, стисната в десницата на Архангел

Бобошевски манастир,
Архангел Гавриил, гетайл

Михаил или везната на кръста – праведното мерило (в Бобошевски манастир скиптьрът му образува кръст с края на епитрахила), са сякаш готови всеки миг да полетят – в любовен танц или в смъртна схватка. Той също, подобно на Девата, отразява любовта и болката в едно, Благовещението и Разпятието. В ръката си държи скиптьр, но разцъфнал – лилия. Позата му е като позата на

Светия Дух – онзи спускащ се или падащ гълъб от фреската в Алински манастир, улучен от камък или в една любовна игра, който почти докосва земята, преди да се вдигне отново шеметно към висините. Умиращият, влюбеният гълъб с несиметрично разпилени около тялото криле и нозе. Тази двойка любов, съдържаща едновременно болката и ероса, е изографисана по един по-директен начин и

Бобошевски манастир, Дева Мария, детайл

В стенописите на Боянската църква, където крилете на Архангел Гавриил се върбови клонки с листа от сърца, и в Преображенски манастир, където наподобяват балени на кит. С онази функция на пресяването, която свързваме отново с образа на Архангел Михаил.

Светите изображения по българските земи, които Павел Евгокимов оп-

ределя като повлияни от трагизма и семитизма на тези от сирийските манастири, притежават и една уникална образна символност, много по-близка интимността, много по-освободена в догмата.

Фотографии: Джонатан Дън

Прошка и помирение

За да следваме Христос, не трябва да таим в себе си никаква омраза към другите, не трябва да сме в остра или заочна конфронтация с когото и да било. В своя земен път и проповед Господ ни оставя две заповеди – да обичаме Бога и да обичаме ближния като себе си. Дори нещо повече – да обичаме враговете си и онези, които ни презират. Но как всъщност можем да изпълним тези заръки? Отговорът е лесен, но в същото време и много труден за постигане – чрез пътя на прошката и помирието.

Хората казват, че е по-лесно да простиш, отколкото да поискаш прошка. В действителност обаче, прошката, която даваме, често е само формална. Ние не забравяме нищо от онава, което уж сме простили и бързаме при първата отгала ни се възможност да напомним чуждото прегрешение и нравоучително да порицаем „провинилия се”.

Ако в действителност искаме да се научим да прощаваме, трябва сами да се научим да искаме прошка. Това е трудно по няколко причини. Първо – защото трябва да свикнем да търсим вината в себе си, а ние обичаме да обвиняваме за всичко другите, пък себе си винаги мислим за прави. В малка или в голяма степен това важи за всеки съзнателен човек. Вътрешната ни потребност да сме прави и желанието ни винаги да се доказваме пред останалите често пъти замъгляват съзнанието ни и ни превръщат в конфликтни събеседници, конфликтни хора, които заради своя егоцентризъм нанасят сериозни рани на хората, с които общуват. Дори и да сме прави, трябва да търсим мек и възприемчив начин да го покажем, ако изобщо това е необходимо.

Пламен Иванов

Вторият труден момент е срамът или по-точно неговата липса. Когато нараним някого, ние не винаги изпитваме чувство на срам от постъпката си. Тя е „заслужен“ отговор, предизвикана реакция на чуждото прегрешение спрямо нас и е винаги справедлива. В този момент трябва да се замислим дали по този начин не нарушаваме божествения закон за обич към ближните и към враговете. Според този закон няма справедливо наказание и праведно възмездие, в чиито заряд се таи гняв и озлобление към другия. Ако изпитваме такива чувства – трябва да се срамуваме.

Трябва да се срамуваме и от съзнателните и несъзнателните ни прегрешения спрямо другите, от проявите на лекомислие и глупост в постъпките, донесли болка и страдание на някого. Дълбоко трябва да осмислим тези прегрешения и дълбоко да изпитаме срам. Истинският и чистосърдечен срам ще бъде като катарзис за нашата съвест, така и бариера пред възможността отново да извършим подобно прегрешение спрямо някой

друг. В този смисъл срамът е не само вътрешно състояние, но и начин за лечение и духовно облагородяване.

След като сме осъзнали своята лична вина и сме изпитали срам от нея, настъпва моментът, в който трябва да поискаме извинение от човека, когото сме наранили и засегнали. Прошката се иска и се дава лично, виз-а-ви, без физически или технически посредници. Прошка не се иска чрез SMS, MMS или пост на стената в някоя социална мрежа. За истинската прошка се изисква реален физически контакт, в който ясно да проличи желанието ни за разкаяние, съжалението от стореното деяние и стремежът за помирение. Не бива да очакваме непременно и веднага да бъдем разбрани, но трябва да се стремим към това.

Когато се научим да искаме прошка, трябва и да се научим да я даваме. И макар за някои това да е лесно, трябва да съзнаваме, че даването на прошка не е еднократно, момен-

тен акт на временно помирение. След като сме застанали от другата страна на духовната барикада, чийто единствен враг е грехът, трябва да имаме чувствителност към усилията на човека, който иска прошка от нас. Тази съпричастност не се изразява само в положителната декларация „Прощавам ти“, но и в стремежа да се постигне пълно помирение и да не се прекрачват повече границите на доброжелателността. Прошката изисква както напълно и безвъзвратно заличаване в съзнанието ни на простения от нас грях, така и полагане на всички възможни усилия за подпомагане на човека в стремежа му да не съгрешава повече по този начин. В този смисъл даването на прошка изисква и помощ – чрез липса на упреци, без каквото и да е връщане назад, но с обич и взаимоуважение за преодоляване на препятствията, чрез които влизаме в грях спрямо ближните.

И тук идват въпросите: „Има ли неща, които не можем да простим? Колко пъти да прощаваме? Ами той/тя пак така постъпи, аз пак ли да прощавам? Докога?“ Отговори на тези въпроси намираме в евангелските текстове. Христос прости на своите мъчители и убийци. Първият мъченик архидякон Стефан при своята смърт молеше Господ да не зачита този грях на палачите му. Християните, които отдаваха живота си по арените, разкъсвани от зверовете, се молеха за своите съдници. Колко ние сме повече от тях, че да не можем да простим? Какво по-ценно имаме от живота си, че да не следваме техния пример? Господ ни казва, че не седем, а седемдесет и седем пъти по седем трябва да проща-

ваме. Да прощаваме на всеки всичко, неограничен брой пъти, но и да помагаме в усилията му в борбата с греха.

Когато прощаваме или изискваме прошка, не трябва да бъдем ръководени от политически, икономически, институционални, йерархически, исторически или каквито и да е други побуди, а единствено от закона за любовта, който изисква помирение и живот в разбирателство, в искрена и нелицемерна обич между всички. Само тогава можем да получим и ние опрощението, което всеки ден просим от Бога с думите „и прости нам глъговете ни, както и ние прощаваме на глъжниците си.“

Пламен Иванов е роден 1987 г. във Варна. Бакалавър е по теология към Шуменския университет и има магистратура по Историческо и практическо богословие във Велико Търново. В момента следва Славянска филология (словашки език). Работи в сферата на туризма.

Интересите му са в областта на историята, литературата, практическото богословие и славянски езици.

A grayscale image featuring a film strip that curves across the top and middle of the frame. Overlaid on the lower-left portion of the film strip is a semi-transparent, stylized camera lens with multiple concentric circles representing the lens elements. The background is a textured, slightly grainy surface.

снимка на броя

ИЗГУБЕНАТА БЪЛГАРИЯ

www.lostbulgaria.com

сайтът за българска история в снимки

Монсенъор Анджели Ронкали (бъдещ папа Йоан XXIII), папски нунций – трети от ляво в каросерията и други католически мисионери на път из България с камионетка Форд Т (Ford Model T), 1926 г.

Анджело Ронкали е папски нунции в България близо десет години – от 1925 до 1935 г. Известен е като голям приятел на българите, заради което и е получил прозвището „българският папа“. Развива активна социална дейност, допринася за преодоляване на проблемите при женитбата на цар Борис III с принцеса Йоана Савойска през 1930 г. Напуска България през 1935 г. През 1958 г. при избора на наследник на Пий XII конклавът на кардиналите се спира на него и на 9 октомври го обявява за глава на Римокатолическата църква под името Йоан XXIII.

МОНАХИНЯ **МАГДАЛЕНА**

Разговори с децата

Споделянето на Вярата

„Разговори с децата. Споделянето на вярата“, изд. *Омофор*, С., 2012

Как да обичаме

след

Монахиня Магдалена

проблемно детство

За да преодолее болката и несигурността, причинени от липсата на любов, или още по-лошо – от действително малтретиране (емоционално, физическо, сексуално), човек се нуждае от съзнанието, че е обичан и че може да дава любов. Но обикновено е трудно да бъдат обичани точно онези, които отчаяно се нуждаят да бъдат обичани, защото те започват да изискват твърде много. Ако усетят желание да им бъде показвана любов, тяхното убеждение, че не са обичани, нараства. Съществува терапия, която се опитва да създаде у пациентите усещането, че „заслужават да бъдат обичани“, по опасен начин, окуражавайки в тях гордостта и егоизма. Един мой познат психолог беше посъветван да учи депресираните си пациенти десет пъти на ден да си казват гордо: „Аз съм прекрасен такъв, какъвто съм“. Ако само можеха такива пациенти да бъдат учени вместо това, да си казват: „Бог е чудесен и Той се грижи за нас“; или: „Какво чудо е моето съществуване“; или: „Какъвто и да съм, мога да бъда по-добър“.

Хората се страхуват да искат любов от „пречупени“ хора. Но Евангелието е начинът да се излекуват всякакви състояния. „Борете се със спомените си, като развивате добродетели“ (св. Таласий Либийски)¹. Дори на психологическо ниво, някой, който жадува да бъде обичан, ще получи повече искрена любов от другите, ако е по-малко себичен и по-добър. Отначало поведението, показващо любов, може да изглежда пресилено и изкуствено, но положителните реакции на другите ще доведат по-лесно до естествени отношения, които да задоволят тази нужда. „Ако искате да бъдете обичани, бъдете обичливи“.

Откъс от книгата

¹ Third Century, 38. // Philokalia. Vol. 2, p. 321. Вж също: We Shall See Him as He Is, p. 188 – там архимандрит Софроний пише за това как се освобождаваме от „силата на нашето минало“.

КАК СЕ ЛЕТИ

Без криле

Ралица **Кръстева**

разговор с **Росен Карамфилов**

**„Не знам защо си мислех, че ще мога да продължа.
Мислех си и продължавах. Налагаше ми се да летя
без криле. Само с воля. Зимата**

**не спираше да е зима и виждах всичко през
безумния поглед на зимната мъгла, която
мразеше хората. И в същото време денят**

**бе хаос във лудницата – от коли.
От хора. От живи същества. Всеки искаше
своето. Стремежът бе превърнал**

**дори най-простото живеене в хроника.
Хроника със нечетлив почерк. Като
платно-шедьовър, замазано с чиста бяла**

**бяла боя. Никой не пише повече.
Дори поетите. Смисълът се опитва да
се изгуби. Не му се работи през зимата. ...„**

Росен Карамфилов

Искам да те запозная с едно момче. Не съм сигурна, че той би предпочел да го наричам така, но за мен е точно това. Казва се Росен, през ноември миналата година навърши 19 и е като всички останали момчета на неговата възраст. И не е. Син е на Кольо Карамфилов и Ина Дамянова – двамата от най-добрите съвременни български художници. При раждането му поставят диагноза – детска церебрална парализа. Не това е най-важното, което може да се каже за него и съм убедена, че не инвалидната количка (която той самият нарича сребърен престол) е нещото, което Росен би искал другите да виждат, когато го погледнат. Затова не ти го казвам, за да предизвикам съчувствие или да предопределя мнението ти за него, казвам го защото то е част от живота му и от неговата реалност. А той е много умен, в усмивката му срещу мен и в дългата история зад нея се събира повече смелост, отколкото аз изобщо някога съм имала, и е талантлив, а както всички знаем, талантът е характер. Занимава се с музика и пише със знание, което е шокиращо човек на неговата възраст да притежава. През май 2010 записва диск със собствени кавъри на любимите си рок парчета. В началото на годината излезе и поетичният му дебют „Орелът и гетето,..“ Не прочетох тези стихове на един дъх – четох ги дълго, връщах се по редовете, започвах отначало и си мислех как животът всъщност е много прост и как все имаме нужда това да ни се напомня. Не знам дали на теб ще ти харесат, не знам дали ще те накарат да се замислиш или да си припомниш нещо, не знам дали ще те развълнуват. Но ми се ще тихо сам на себе си да погостувам между страниците и да не бързаш да си тръгнеш оттам. Не ти казвам да прочетеш книгата на Росен. Казвам ти само – поискай да я прочетеш.

Някой някъде беше написал нещо като това, че е по-добре да не познаваш поета, чиито стихове са те докоснали, защото придобитото знание ще те отдалечи от усещането за ритъм на самата поезия. Може и така да е, обаче точно този поет аз си пожелавам да познавам. Пожелавам го и на теб.

Как минава един твой ден?

Моите дни са като спрели болиди на Формула 1, тоест минават в наблюдение на останалата динамична действителност. Именно това прави един човек истински поет – натрупването. Когато се разхождам из софийските улици, прекосявайки разбитите тротоари аз виждам много детайли, които остават незрими за другите. Такова е и творчеството ми – отражение на реализма в негатив.

Кое прави денят ти хубав?

Това е много относително. Зависи от събуждането. Ако денят ми започва с песен, значи всичко е наред.

Какво те огорчава?

Огорчава ме държавата ни. Това най-много ме огорчава. Гадно е да гледаш как едно място с хиляди гадности да бъде прекрасно потъва в сивота и то само защото властта е в погрешните ръце. Съвсем отделен въпрос е гражданското ни общество – тук е пълно с егоисти, които живеят добре. Ценностната система на българина е срина та. Тъжно... не ми се говори.

Какво обичаш да четеш?

Всичко. Да си поет не е по-различно от това да си хирург – тоест трябва да прочетеш достатъчно преди да проникнеш в нервните окончания на читателите. Аз лично обичам искрените книги. Те веднага се разпознават. Любимите ми автори са Чарлс Буковски, Бенямин Леберт, Норман Мейлър, Джеймс Джойс, Брет Ийстън Елис и други, разбира се.

росен
карамфилов

ОРЕЛЪТ
И
ДЕТЕТО

@ciela

Знам, че преди правенето на музика и писането на стихове, рисуването също е било твоя голяма страст. Продължаваш ли да рисуваш?

Не съм рисувал от години. Рисуването беше просто временно увлечение за мен. Никога не съм искал да бъда художник. Просто тогава все още не знаех точно в коя посока да тръгна.

Как се появи дискът с кавъри? Защо реши да го запишеш?

Стана спонтанно. Записах парчетата за две съботи. Прекарах по 4 часа на ден в звукозаписното студио. Беше супер. Дисковете подарих на приятели. Не съм имал намерение да печеля пари от това.

Какво е за теб музиката?

Музиката е моето спасение. Когато тишината липсва, остава само Тя – музиката. Не бих могъл да опиша колко много обичам рок, например. Рокът е като леген пулс от вени и трептения. Като гимна завеса от китари.

Книгата ти съдържа поемата „Орелът и детето“, и още седем стихотворения. Разкажи ми малко повече за нея – как се случи тя, откога пишеш, какво ти носи писането?

„Орелът и детето“ е чудесна поема. Написах я за месец и половина. Беше особен период тогава – връщам се от операция и внезапно осъзнах, че сега е идеалният момент мастилото да се разлее по пода на ателието и тази книга да се роди. Другите седем стихотворения са плод на времето, прекарано в чакане.

По принцип съм търпелив човек. Това качество ми помага да отсявам гумите, ако щете. Писането ми носи спокойствие. Спокойствие от мисълта, че част от моето послание е достигнало до Бог. Аз дълбоко вярвам в сътворението. Затова пиша заради писането, а не заради хората.

Ще има ли следваща твоя книга?

Предстои да напиша роман. Мисля, че в прозата също има чар. Когато отида в чужбина, живот и здраве, ще го започна. Оттам нататък – каквото реши съзнанието ми. Там нямам право да се бъркам.

Разбрах, че ти предстои да учиш във Виена. Какво реши да учиш и защо избра Виена?

Виена... Какво да ви кажа? Там въздухът е различен. Мегалополисът те поглъща още на първата секунда. Да не говорим, че за човек с моите потребности, няма по-подходяща среда. Ще уча публицистика.

Ще се върнеш ли?

Аз много обичам родината си. Със сигурност ще се върна и то с много повече опит, отколкото имам сега. Ще използвам почвата на Европа, за да си осигуря по-светло бъдеще тук.

Докъде искаш волята ти да те заведе, докъде искаш да стигнеш?

Искам да стигна до този етап от живота си, в който няма да мисля за гребни неща, а ще мога да се концентрирам върху изкуството. Щастлив, с красива жена до себе си, чаша уиски в ръка, докато слушам Фрушанте на уредбата. В този момент ще прохода вътрешно...

*„Нестинарка,, Софийска опера,
П. Гелева и Е. Кръстева, 1986*

Маргарита **Друмев**а

ОБРАЗИ

БЯЛАТА ГЕГА, БЯЛОТО НАМЕТАЛО И БОСИТЕ СТЬПКИ

МАРГАРИТА АРНАУДОВА
И НЕЙНИЯТ КОРЕН ДЪЛБОКО В НЕБЕТО,
ЗЕМЯТА И ТАНЦА

„Тя е
мъничка, гребничка,
ала толкова подвижна и емо-
ционална, така пълни пространството
около себе си, че в нейно присъствие отначало
се чувстваш като тромав слон с мисъл, влаче-
ща се като хобот. После по някакви неведоми начини,
постепенно и щедро тя те зарежда догоре с електри-
чеството си, с темперамента и усмивката си, та тогач
вече си готов да ѝ отвърнеш със същото... Дали пък това не
е някоя от примамките на магьосничеството на изкуството,
което може да те сграбчи и малко по-настрани от светлините
на рампата”.

Иван Нанков, 15.11.1986 г.

Ноцта срещу Енъовден, М. Големинев

Светлият кръг, очертан от прожектора в средата на сцената, започва своето въображаемо движение по рампата, върху лицата на зрителите, зад кулисите, ту бавно и плавно като адажио, ту стремглаво и страстно като болеро. Оживяват сенки на танцуващи силуети, притчи, костюми, ритми, цигулки; една гвуметрова

бяла гезга се завърта, събирайки и разделяйки хора, времена и пространства. В миг гезгата изчезва някъде назад в спомена, за да се появи бялото наметало, което преминава от ръце в ръце, от вариация във вариация, от тема в тема, за да извика други асоциации и други светове. Времето търси своя смел Магелан и го намира го в образа на една „мъничка, гребничка“ Маргарита, с един безкраен Космос вътре в гушата ѝ.

Завъртат се сцени, градове, артисти, публика; родното Дебнево го Ловеч, София, Москва, Казан, Харков, Киев, Стара Загора, Русе, Пловдив, Париж, Кьолн, Америка... В средата на бялото светло петно идва малката Фея на житните зрънца и Бялото котенце, звънят звънчетата от „Бахчисарайския фонтан“, Капризната мъничка гама прави пирует. Звучи Прокофиев, танцува Метлата, Чайникът, Гърнето, Часовниковите стрелки – ве-

рният приказан антураж на Пенеляшка, завъртат се в необичаен микс от лирика, буфонада, гротеска. След тях оживяват карикатурите на Жан Ефел, светът се вдига, сътворен през пародията и лириката към възвишено-прекрасното, за да изледнее всичко отново плавно като в мъгла и да изплува Дон Жуан, с жестовете и духа на Командора, в пространството

между свободата от установените норми и робството на властта и богатството. „Каменни“ жестове на „каменен господар“, смъртта идва при тези, които изменят на себе си... Изкушението има много лица и ще го видим в Мефистофела – женският образ от легендата за г-р Фауст. Фабули-странствания по кръговрата на идеята за вечна младост, вечната

гонитба и вечната страст да знаем още и още. Плетеници от видения и затворени кръгове... „Абракас“...

Лайтмотив, лайттембър, лайтжест – събрани еднакво в музиката и гвиженията, рисуват образи. Мащабни ансамблови сцени, редувани с камерни решения, сложни технически натоварени откъси – с по-ефирни и

леки. Многоактните балети остават в миналото и позата застива в „Арабеск“. Звучи музиката на Вилла Лобос и Красимир Кюркчийски, Албини и Бах, завъртат се в белия кръг на прожектора „Бразилски импресии“, „Симфония-реквием“, „Адажио“ и „Пасакалия“ – четири миниатюри в различен стил и танцова форма. Босите

стъпки следват бразилските ритми, мозаично са подредени кантилену и скулптурни пластики, разделено хоризонтално пространство във вертикални площадки и спуснати вериги. Лекотата на въображението – небесният корен, смесена с тежестта на грижата за „Арабеск“ – земният корен, събират в мъничкото тяло на Маргарита личността ѝ, по хоризонтала и вертикала.

Сюжетите избледняват и става „безсюжетно като на панаир“. Човешките емоции, разкрити чрез движения, идеите, кристализирани в танцовите партньорства и соловите партии – тук е акцентът. Звучи Симеон Пиронков, миниатюрата „Заг кулисите“, в памет на Стравински; музиката насочва прожектора към репетициите на три групи бъдещи представления: „Жар птица“, „Пролетно тайнство“ и „Петрушка“; творческият процес се смесва с ежедневието на артистите. Не винаги симпатията на сцената е симпатия в живота, но винаги стремежът към събиране на силите надделява над самотността и разединението.

„Освободената стихийност на прилепналите в земята боси ходила, стремително изтръгващи се от пръстта“ – пишат в Белгия за танца-симфония „Пролетно тайнство“ по музика на Стравински. Белгийската публика познава и философски осмислената версия на Морис Бежар по същото произведение; българската версия на Маргарита Арнаудова носи духа на старославянската душевност и скитско-сарматското изкуство. А в България пишат: „Появил се е млад, ярко идеен творец, готов да

изведе нашата хореография от прогължителния безцветен период на застои“. И фантастично пред публиката възкръсва „Жар птица“.

Белият кръг светлина следи сантиметър по сантиметър сцената и спира в лицата на Момичето и Момчето, танцуващи на палци, а между тях – една овчарска геза като трето действащо лице. „Адажио и скерцо“, музика Александър Текелиев – една от най-много играните миниатюри на балет „Арабеск“ по целия свят. Двуметровата бяла геза, изпъстрена с дати и имена на гържави и градове, където е „танцувала“, остава някъде във Франция...

„Руски скомарохи в стила на Фелини“ танцуват във „Весели куплети“ по музика на Родион Щедрин. Като в колаж са обединени множество миниатюри в единни спектакли като „Равногенствие“, „Още веднъж за любовта“, „Здравей, Бродуей“, създавани във въображението на Маргарита Арнаудова специално за всеки артист от

Снежанка

трупата. Силният винаги стои в основата и носи другите на плещите си с нагласата да служи.

Свирят отделни инструменти от оркестъра, свирят „Вариация и fuga на тема от Пърсел“ (подзаглавие „Пътеводител по оркестъра“ от Бритън). Как може да „танцува“ флейтата или контрабасът; а как могат да свирят и танцуват заедно оркестърът и трупата... „Да, мога да чувствам вселенския оркестър. Ето – шрайхът се излива като водопад, над него флейтата ще полети като синигер... Какво послание ни носи звуковото всемогъщество – макар и различни, можем да свирим в едно и всеки по своя си начин да стъпва по пращия път на живота, красив като музика“...

Звучи музиката на Красимир Кюркчийски – „Симфония-реквием“. Веригите отново се спускат, за да оплетат петнадесетината мъже, които се катерят върху тях на фона на Валцаровата „История“. От снопа събрани вериги израства Светлото начало – вечният

човешки стремеж към свободата. „Полифоничната“ хореография се връща в „Болеро“ на Равел и балета-метафора „Десета незавършена“ по музика на Густав Малер. С езика на танца е разказан екзистенциалният вътрешен свят на творческата личност, неговите вечни душевни дирения.

После въображението извиква за живот танцуващия Хамлет, за кратко преминал в кръга на прожектора с танца-симфония на Скрябин. И други Шекспирови герои вълнуват мислите на Маргарита Арнаудова: в „Ромео и Жулиета“ по сюитата на Прокофиев звучат словесни откъси от трагедията, а костюмите са асиметрично решени – едната половина отвежда в Ренесанса, другата – в съвремието. Избледняват границите между театър и балет, минало и сегашно време, между симфонията и българските народни музикални мотиви и ритми.

Звучи Марин Големинев, изплуват босите стъпки на нестинарите. Самотното сгърчено бяло момичешко тяло в ритъма на страданието, пос-

ледвано от танца на много гласове, Любовета, Клеветата, Раздора се редуват в тежкия удар на тъпана и вихъра на цигулките. Кулминацията идва в тишина, когато най-важното звучи кристално и чисто, изтръгнато от дълбокото. Девойките полягат като снопове в ръцете на жетварите, оживяват иконите от българска-

та иконопис, българските национални традиции, изчистени от натурализъм, българската поезия и естетика в живите кръгове на сцената. Целият свят се докосва до българската душа чрез „Нестинарка“. Николай Елиаш, някогашен преподавател на Маргарита Арнаудова в Москва, споделя вълнението си да я срещне като равен.

Пепеляшка, Казан

„Стремилa съм се да доловя по-скоро „аромата“ на българския автентичен танц, отколкото точното му възпроизвеждане” – казва Маргарита Арнаудова. Тази позиция тя заема и в решението на други български балетни спектакли: „Легенда за езерото” по музика на Панчо Владигеров, „Нощта срещу Енъовден”, музика отново Марин Големинoв, авторски колаж от различни произведения. Проекторът следи Чумата в образа на Красота-

та – първият български спектакъл с такава естетика. Ръцете ѝ са „като пипала, като крила на граблива хищна птица, стремяща се към всичко, унищожаващи всичко, до което се докоснат”.

„Днес, когато Америка не само е открита, но е вече тук, у нас – на всеки милиметър, Маргарита Арнаудова и „Арабеск” преоткриват България – с нейната неповторима душевност, с неизчерпаемото богатство на фолклора ѝ, с красотата, нежността и си-

М. Арнаудова като ученичка

М. Арнаудова в гримьорната

лата на страстите на българското племе”. (Стефка Димова)

„Корен дълбоко в небето” продължава по-стария „Корен” по музика на Милко Коларов. Звучат Милчо Левиев, Теодоси Спасов, Йълдъз Ибрахимова. Момчето пътува назад във времето, към корените на народа си, разравяйки „пластовете на неговата душевност”, там среща Самодивата, Гъду-

ларя, Кукерите, Врачката. Възкресен, тук и сега се оголва чист българският дух, „паметта на кръвта, ехото от легенди и митове, вярата на предците ни”, усещането за нашето колективно Аз, съхранено през вековете.

„И се оформя коренът на нацията ни, но не забит дълбоко в земната угар, а издигнат високо в небето, видим

от всички точки на земното кълбо"...
(Ана Александрова)

И след „Корен дълбоко в небето“, в същата вечер се играе и „Здравей, Бродуей“, по музика на Гершуин. Друга странна смесица от български джаз и американски джаз-степ, организирани в непредвидим колаж. На Гершуин е посветен и спектакълът „Човекът, когото обичам“, по случай 50-годишнината от смъртта му. Този своеобразен „бял балет“ се играе заедно със „Сюита на покрива“ с гласовете на Луис Армстронг и Ела Фицджералд. Дали има мир в душата си „Личността в самотата на избързалия пред другите“?!

Прожекторът плъзга светлото бяло петно по сцената и в него унесено сноват хора с пижами – за първи път в балетната тематика присъства лудницата. За пръв път се случва и да бъде поставен балет на съвременна тема от български автор: „Барьерата“ по романа на Павел Вежинов и музика на Ангел Котев. За пръв път в балета се използва и актьорски глас. Режисурата е почти драматическа, а като цяло спектакълът е новаторски и едно от най-добрите постижения на Маргарита Арнаудова.

Подобен драматургичен подход тя използва и в претворяването на конфликта между човека и неговата сянка в „Сянката“ – приказка на Андерсен и пиеса на Евгений Шварц, по музика на Александър Текелиев. Той се изразява в стълкновение между творческото начало у човека и паразитното, потребителското. Небесният корен, земният корен...

М. Арнаудова репетира с Красимира Колдамова и Румен Рашев, 1979

Бялото наметало полита на сцената, подгемат го ръце, които го предават на други ръце; любовта преминава от вариация във вариация и в тази „босонога“ хореография – 5 части на една „симфония“, наречена „Още веднъж за любовта“ по музика на Бах, Родриго, Вангелис. Затова пък цветно, жизнено и младежко звучи „Равноденствие“ по музика на Жан Мишел Жар – същинска танцова поема.

Звучи колаж от музика на Томазо Албиниони, Ленърд Бърнстейн, Джанис Джоплин, Ямаширогуми. Настъпва „Часът на кучето“ – „Времето между деня и нощта, когато човек не може да различи кучето от вълка“. „Жертви и палачи тревожно търсят любовта, за да стигнат до прозрението, че само тя, съчетана с чистата вяра в Бога, може да изведе изстрадалата човешка душа на верния път към спасение“. Това е и предсмъртното послание на Маргарита Арнаудова по повод различния начин, по който всеки извървява пътя си, и за хармонията, която често пъти сами разрушаваме в себе си.

Маргарита Арнаудова не успя да присъства на премиерата. Премина Ба-

риерата и остана отвъд. Нейната дъщеря Олеся Пантикина завърши спектакъла.

В средата на светлия кръг, очертан от прожектора на сцената на българското балетно пространство, оживяват притчи и костюми, ритми и цигулки, боси нозе и един ярък творчески силует – малък на ръст, но с ясни контури, очертани от времето, формиран от небесния корен на българската иконопис и земния корен на битките за по-идеен, красив български свят. Завъртат се кръгове, танцуват хора и предмети, плащове и вериги; изрисуваната гезга, която събира и разделя хора и пространства, с надписи на градове и гати, макар изгубена някъде във Франция, е съхранена някъде в творческата памет на поколенията. Ония, които можеха да черпят от „мъничката, дребничка“ Маргарита с широката, по детски чиста усмивка – дух, доверие, път и възможност да центрират живота си около любовта към изкуството и двоякия корен в душата си. Времето намери своя Магелан, танцуващият нестинар върху жаравата, с безкрайния космос вътре в душата.

М. Арнаудова с дъщерите си

Олеся, какви са спомените Ви за мама от детските Ви години? Кои приказки най-много обичаше тя да Ви... „танцува“?

Трябва да кажа, че точно в детските ми години, тя пътуваше най-много. С нас в най-голяма степен се занимаваше баба ни. Въпреки това, наистина свързвам майка ми с приказките, които ми е прочела. Колосално количество приказки. Любимите – по много пъти, до наизустяване и преди всичко Андерсен. Много, много Андерсен. Не случайно идеята за „Сянката“ на Андерсен, но в редакцията на Евгений Шварц, е съпътствала майка ми още от годините на следването ѝ в ГИТИС. А колкото до това коя приказка най-много е обичала да ми „танцува“... С мен в корема, тя буквално е тан-

цувала „Пепеляшка“, докато я е поставяла в Русе през февруари 1967 г. А аз съм се родила през май.

Безмълвният език на тялото омагьоса и Вас. Как стана така и минавала ли Ви е през ума някаква друга алтернатива за живота Ви?

От малка танцувах, учех пиано, солфеж... Но никога като професионално намерение. Просто това беше естествената ми среда. Случайно разбрах, на един балетен конкурс, че има хореографско училище, в което трябва да те приемат, за да превърнеш танца в професия. Когато ѝ казах, че искам да кандидатствам там, тя не се възпротиви, но никога преди това не ми е споменавала, че има такава възможност.

Л. Стефчева и В. Басан в „Танца на кучето“

Маргарита Арнаугова казва, че не може „да отдели себе си от балета“. Ревнувахте ли я въпреки от Вселената вътре в душата ѝ? Вероятно сте искали да прекарвате повече време заедно, да вършите някакви незначителни неща?

Винаги съм искала да прекарвам повече време с нея, особено в детските ми години. Но влизайки в професията, всъщност прекарвах много време с нея. Освен всичко и чрез хореографията ѝ. Не сме общували с много гуми, но в хореографията ѝ четях като на книга много неща, ежедневно. Не съм я ревнувала от тази Вселена, но въпреки не я закачахме, ко-

гато виждахме, че вършейки някаква домашна работа, тя съсредоточено мисли за нещо друго.

Вие завършихте сама „Част от кучето“, при все, че бяхте тръгнали заедно по пътя към реализирането на спектакъла. Може ли да се опише чувството да си едно цяло с друг човек?

Не сме тръгвали заедно по пътя към спектакъла. Той си беше неин замисъл. Просто така се стекоха обстоятелствата. Състоянието ѝ се влоши много бързо, а репетициите вървяха. Каза: „Ти трябва да го прогължиш. Аз ще ти разкажа какво съм си мислила“. Но не успя... Този разговор така и не се състоя. Останаха три готови сцени, плана на конструкцията на спектакъла и подбраната от нея музика. Не съм се замисляла как да се доближа до стила ѝ, съчинявайки хореографията, защото бях възпитана в нейната естетика. А и не само аз. Двадесет години са много време, а и тя сложи много силен отпечатък върху цялото разбиране за съвременен спектакъл в България през тези години. От друга страна езикът, който използваше в поставените сцени от този спектакъл, беше много близък до моето поколение, до това, което ние харесвахме. Тя умееше да развива изразните си средства и затова толкова години остана винаги интересна и неочаквана.

Маргарита Арнаугова не просто е увличала хората с идеите и професионализма си, тя е държала всеки артист да намери своето си лице. Можем ли да кажем, че е поставяла еднакво акцент върху школата за артисти и школата за личности?

Не. Хората, които тя подбираше за „Арабеск“, носеха своята индивидуалност, своята боя, своята огухотвореност. Никога не взимаше в „Арабеск“ просто добра балерина. Трябваше да има нещо в нея. В работата си наистина беше заразителна, показваше изумително, създаваше атмосфера, в която успяваше да извади най-доброто от артиста. Считаше, че за танцьора е много важно да бъде интуитивен. Вдъхновяваше се от танцьорите си и правеше хореографията за конкретни артисти. Вероятно, изграждайки ги като артисти, в известен смисъл ги е изграждала и като личности.

Откъде идваше силата на „мъничката, гребничка“ Марги да „носи“ толкова много хора и ангажименти?

Може би човек се ражда с определен дух. В семейството такъв заряд и подобно въздействие върху хората имаше нейният баща, моят дядо. Така че, може би от там е тази сила.

Л. Стефчева в монолог на момичето от „Танца на кучето“

Л. Стефчева и В. Басан в „Танца на кучето“

Може би едно от най-важните ѝ качества е умението да се преборва: за балет „Арабеск“, за професионалното израстване на колегите ѝ, за новите пътища в българския балет, които създава сама. Имаше ли Маргарита Арнаугова Врагове?

Врагове не бих казала... Най-големият ѝ враг в борбата за трупата винаги е било чиновническото безхаберие и липсата на визия за това изкуство. Казваше, че тъкмо успее да „обучи“ поредния началник за какво става дума, и те го сменяха с друг. После всичко започваше отначало. Всяко лято закриваха „Арабеск“ и тя тръгваше по институциите... Но за това не ми се говори. Нещата не са се променили много.

Има ли Маргарита Арнаугова нещо като програмен спектакъл, в който най-пълно да е изразила себе си, търсенията си, новаторските си идеи?

Трябва да изброим поне няколко заглавия, тъй като тя работеше последователно в няколко насоки. Със сигурност имаше спектакли, които тя правеше „за себе си“ и други, които бяха необходими за репертоарната поли-

тика на „Арабеск“. Сред спектаклите, които считаше за свои постижения са „Сянката“ и „Сътворението на света“ в Операта, „Барьерата“, „Несминарка“ и „Десета незавършена“ в „Арабеск“. Аз бих добавила „Пролетно тайнство“ и „Ромео и Жулиета“. Несъмнено и „Корен, дълбоко в небето“. Това са все етапни спектакли. Самата тя считаше например „Болеро“ за спектакъл, който се е появил от само себе си. Но той и досега е хит. Вече двадесет и пет години.

Каква е „личността в самотата на избързалия пред другите“?

Аз не знам дали тя е „избързала пред другите“. По-скоро през нейните очи всичко носеше колорит и обаяние, невидими за другите. И това се проявяваше в творчеството ѝ. От друга страна със сигурност е имало някакво екзистенциално усещане за самота. Това го има в някои от спектаклите ѝ.

Разкажете ни за конкурса, посветен на Маргарита Арнаугова.

Конкурсът за съвременна хореография върху българска музика, който носи нейното име, беше един изключителен жест от един творец към друг творец. Конкурсът беше идея на

гоц. Калина Богоева, която пое „Арабеск“ в този много тежък момент. Бих казала, че това беше стратегически проект, чрез който да бъде създаден нов съвременен репертоар, да бъдат открити и поощрени нови имена в българската хореография.

Боряна Сечанова, настоящият директор на трупата, съхрани и продължи да развива тази традиция. Успяхме да осъществим и международно издание на конкурса. Знаков момент е условието спектаклите да са върху музика на български композитори. Условие, което е трудно, но също стратегически важно. През този конкурс са минали почти всички интересни съвременни български хореографи. Това е трамплин за най-младите да се срещнат с професионална трупа. А за танцьорите е също среща с игите на хореографи от тяхното поколение. Току-що мина осмото издание на конкурса. Той съществува вече 16 години. Публиката избира своя фаворит чрез гласуване с билетите си и той става носител на наградата на

името на Маргарита Арнаудова. Има и професионално жури, което връчва своя награда. Съвпадението и разминаванията на тези две награди са също отделна тема и повод за много полезен анализ за трупата и всички хореографи. Има и друг аспект на факта, че този конкурс носи нейното име – малко преди да си отиде, тя създаде първата специалност в България по балетна режисура през 1993 г. към Нов български университет. Дотогава българските хореографи бяха възпитаници на руските висши училища по изкуствата.

За илюстрации към текста са използвани снимки от книгата на Анелия Янева „Маргарита Арнаудова“.

Дрескод Шарено

Ралица **Кръстева**

Но-

вите

лица

на

ста-

рите

вещи

Сигурно си попадал на онази забавна рисува-на карта на София, която препоръчва интересните за посещаване места и любезно предоставя на чужденците рецепта за миш-маш, както и ценна информация относно местната кухня и валута, ракията, бозата, синята зона, билетите в градския транспорт и строгия етикет при ходене на гости. Не знам за чужденците, но тези софиянци, които са я виждали, не спират да говорят за нея. С усмивка. Картата е дело на Юлиан Кирилов и неговия екип, и е само една от многото му нестандартни идеи.

Юлиан е собственик на Zona Urbana – ако все още не си ходил там, със сигурност си го чувал – намира се на „Ангел Кънчев” 24, срещу Мароканския ресторант. Това е едно от онези места в София, където пулсът на града ако не избухва в ярки фойерверки, то се движи с ясен ритъм – упорито и в различни нюанси. Малките пространства, които пазят очарованието на този град и нежеланието му да бъде едноцветен, които не някъде другаде, а точно тук – сред всичко онова, което не ти се иска да виждаш и вече си свикнал да не забелязваш, с намигване те предизвикват да намериш нещо, което да харесаш. Нещо различно, съвсем не претенциозно, което да направи деня ти шарен, а ако му позволиш – и госта смешен.

Лампи от руски, английски и албански чайници, на-дупчени с бормашина, са закачени над вратата на магазина. Вътре те очакват лампа от стар миксер или от плочи, портмонета от списания, гривни, кляо-

Дреског

„Шарено“

чодържатели от клавиатура на компютър, брошки и пръстени с мухи.. Чантите от вестници сигурно вече са ти познати. Сред тях Юлиан ми показва една много специална – направена е от стари дънки и нотни партитури, а в единия ѝ край, вместо джоб, се вижда част от картонена кутия за вино – онази много специална част с кранчето. Засега то не функционира, но идеята е след известни подобрения да може да бъде използвано пълноценно по предназначение.

Тук се продават само неща, направени от рециклирани материали – непотребни вестници, стари опаковки от кафе и мляко, прах за пране, кучешки храни, пакети от брашно, туби от паста за зъби, гуми на коли. За едно портмоне, например, са използвани стари вестници, подложката е направена от билборд, джобът за стотинките – от пакет от кафе, отделението за карти – от кутия за прах за пране, а капакът на портмонето – от вътрешна гума на кола.

Обикновено Юлиян дава идеите и прави кройките, и заедно с шивачките разработват моделите. Опитват се да подбират заглавията, които се апликират върху чантите и портмонетата, най-забавните от които са взети от списание „Дъга“ и в-к „Селянка“, издаван през 1933г. Понякога му се налага да побърза, за да изпревари шивачките, които са с по-„нормален“ поглед към живота, за да успее да избере по-смешни цитати. Намира материалите си в автоморги и тавани, а съседите от улицата събират непотребните си вехтории и му ги носят.

Играчките на Zona Urbana определено заслужават специално внимание. На пръв поглед изглеждат госта страховити и са пълната противоположност на всичко плюшено, дантелено, сладичко и удобно за гушкане, което би избрал за подарък. Но в действителност предизвикват много повече усмивки, отколкото може да се очаква, и не децата се плашат от тях – както се оказва, повече се плашат майките. А и не са просто играчки – лично се убедих в това. Всички те са личности, макар и противоречиви, и за мен е удоволствие да ти ги представя:

Люлин 5 е мравояд и е пълен идиот. Обикновено ходи без гащи, пие и пуши. Няма книжка, но има Golf 3. Не е препоръчително да бъде канен където и да било, защото краде и обича да се бие. Обича също тиквени семки, джази и Еврофутбол. Не понася клечки за уши, може да стои гордо изправен като статуетката на „Оскар“ и има фен клуб – всички, живеещи в Люлин, естествено. Подаряват си го едни на други по различни поводи, без поводи също.

Злата рибка има обратна захапка, но пък свети, защото съдържа много фосфор. Не обича да бъде ловена с въдица, желанието не изпълнява, обича да хапе – предимно зъболекари.

Мухата е изключително лаком и твърде ексцентричен, често облича женски грехи. Той е единственият от групата, който работи и единственият, който е сгоден – за полицај.

Мата е вегетарианка, като еманципирана гама не обича епиталори, не обича и да си плаща сметките, но е луда за реване и чушлета. Мечтата ѝ е да се омъжи за чужденец, може да бъде забелязана да се пече гола на Смокиня. Дали има връзка между двете, засега не е известно.

Мунди предпочита да спи до късно, поне до 11 часа. Вечер обикновено е в Билката и пие водка. Майки с деца и меденки не обича.

Любчо е първата кукла, направена от Юлиян, и мой фаворит. Той е куче, необяснимо защо е набеден, че е грозен – може би защото едното му око не си прилича с другото. Има доказано родословие, не хапе и обожава спагети и мента с мляко. Не точно така, обаче, стоят нещата по отношение на таксиметровите шофьори.

Мо е или силно обичан, или силно мразен, средно положение няма, накратко – госта е популярен. Добре свири на грамофон, обикновено си поръчва рибена чорба, киселите сервитьорки никак не са му любими. Любими са му Дересче Mode, а според гостоверни източници, той на тях – също.

Окто е от Мичурин, и макар да изглежда госта свиреп, всъщност е мил и сантиментален октопод, който не би сторил зло никому. Освен като домашен любимец, може да бъде употребен и като шапка. Харесва му.

Краси е голямо прасе, невъзпитан е, но има добро сърце. Обича да сърфира в Интернет и да хапва свинско! със зеле. Амбициозен е и е убеден, че някой ден ще стане известен DJ.

Всички го един обожават пътешествията. Чувстват се като у дома си както в Рим, така и във Виена, Луксор, Париж, Истанбул или Барселона. Не са типичните туристи – където и да отидат, обикновено обикалят по барове и ресторанти, общителни са и лесно завързват познанства с местните. Пътуват много и в родината – предпочитани дестинации са Витоша, Батак, Коприщица и Рилският манастир. През лятото често отскачат до Созопол, много обичат да си ходят и до Перник.

Юлиян също често пътува, със или без играчките, вижда разни странни неща и интересни места, които го провокират. Барселона е едно от тези места – архитектурата, хората, атмосферата на града, дори храната, са неизчерпаем източник на вдъхновение. Точно там всъщност, на панаира Bread&Butter вижда за първи път аксесоари от рециклирани материали и решава да прави същото в България.

Дреског

„Шарено“

10 HOT STORIES

АВАНТЮРИСТКА, ЧАРОВНИЦА
ИЛИ ПРИЗОРНИКОВА МОТО-МИНИ

9

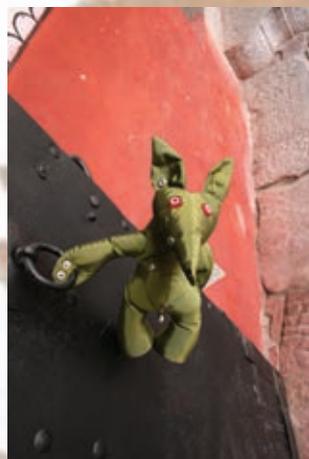
Има ли она својственост да се жорди
Стрелић, Викторија изакошариле уран В
Лондон, како јој некога месеца
сарајевна зграда и чинило је с осреде
кривац. Недеља, чекара и разума -
колекција, ким кимто роуларуа и
лу-Дикана меадо. Социјални радод на
форинелни су. Синовална с меада се
Део Милно. Сине и јерно Колаз колаз
поне ребе да буде еријајана 5 обел
за Милноа ит теоријастери и муству
копирејана вама, колаз и колаз
се

Оријентација
Викторија М.
КРАЈ МЕНДИ
ка Викторија М. Милно
копа вама Јерно
и Викторија М. Милно
и Викторија М. Милно

Калфи за лаптоп, iPad и телефони, мебели от билборг и акварелна карта на Барселона са новите идеи, над които работи в момента, а неговите познати ортопеди са му обещали рентгенови снимки, от които има намерение да изработи чанти или лампа.

Казва, че макар и сега хората да нямат много пари за нещо различно от храна, и това да се отразява на бизнеса, той не вижда вариант, в който се предава. По-скоро смята да се разширява и да изнася в чужбина, защото според него навън хората имат поглед за подобни хрумвания. Признава също, че и у нас вече е по-различно в сравнение с преди 3-4 години, когато все още е изглеждала странна идеята да се дават пари за неща, направени от „боклуци”.

Дреског

„Шарено“

Великопостната молитва на Св. Ефрем Сирин

Александър Шмеман

Молитвата, която преданието приписва на един от великите наставници на духовния живот – свети Ефрем Сирин, – може действително да бъде наречена великопостна молитва, тъй като заема особено място сред всички песнопения и молитви на Поста.

Ето текстът на тази молитва:

*Господи и Владико на моя живот,
не ми давай дух на безделие, униние,
властолюбие и празнословие.
Но дух на целомъдрие, смиrenomъдрие,
търпение и любов дарувай на мене, Твоя раб.
Господи Царю! Дарувай ми да виждам моите
прегрешения и да не осъждам моя брат,
защото си благословен во веки веков.
Амин.*

Защо тази кратка и проста молитва заема толкова важно място в цялото великопостно богослужение? Защото в нея се изброяват всички отрицателни и положителни елементи на покаянието и се определя погрешбата на нашите индивидуални подвизи. Целта на тези подвизи е преди всичко освобождаване от някакъв основен недъг, който дава насока на целия ни живот и ни пречи да се обърнем към Бога.

Основни недъзи са безделието, леността, нехайството и небрежността. Това са тези странни леност и пасивност на цялото ни същество, които ни теглят винаги надолу, а не ни издигат нагоре, които постоянно ни убеждават, че не е възможно, а поради това не е и желателно да променим нещо. Това е наистина дълбоко вкорененият в нас цинизъм, който отвърща на всеки духовен призив: „Защо?“ – и заради който в продължение на целия си живот разпиляваме дарените ни духовни сили. Безделието е коренът на всички грехове, защото то отравя духовната енергия при самите ѝ извори.

Плодът на безделието е унието, в което всички учители на духовния живот виждат най-голямата опасност за душата. Във властта на унието

човекът е лишен от възможността да вижда нещо добро или положително; за него всичко се свежда до отрицание и песимизъм. Това е наистина дяволската власт над нас, защото дяволът е преди всичко измамник. Той мами човека за Бога и света, той изпълва живота с тъмнина и отрицание. Унието е самоубийството на душата, защото, ако човек се намира във властта на унието, той е напълно неспособен да вижда светлината и да се стреми към нея.

Властолюбие (любоначалие)! Любовта към властта. Колкото и странно да ни изглежда, тъкмо безделието, леността и унието изпълват живота ни с любоначалие. Леността и унието извращават цялото ни отношение към живота, опустошават го и го лишават от всякакъв смисъл; те ни заставят да пожелаем да ни се въздаде за едно изцяло неправилно отношение към другите хора. Ако моята душа не е насочена към Бог и не си поставя за цел вечните ценности, тя неизбежно ще се превърне в егоистична и егоцентрична, което означава, че всички други същества ще се превърнат в средства за удовлетворяване на нейните желания и удоволствия. Ако Бог не е „Господ и Вла-

дика на моя живот“, то аз самият се превръщам в свой господар и владика, превръщам се в абсолютен център на моя собствен свят и разглеждам всичко от гледната точка на моите нужди, моите желания и моята преценка. По такъв начин властолюбието от корен извращава моето отношение към другите хора, като се старае да ги подчини на себе си. То не винаги ни подбужда действително да се разпореждаме и да властваме над другите хора, а може да намери израз също в равнодушието, презрението, отсъствието на интерес, на внимание и уважение към другите хора. В този случай духът на безделието и безнадеждността е насочен към другите и тук духовното самоубийство се съединява с духовното убийство.

След всичко това идва ред на празнословие. Сред всички създадени от Бог твари единствено човекът е получил дара на речта. Всички свети Отци виждат в това „отпечатък“ на Образа Божий в човека, защото Сам Бог ни се явява като Слово (Иоан 1:1). Но като най-висш дар дарът на речта е в същото време и най-голямата опасност. Действително, изразявайки самата същност на човека, неговото себеосъществяване, той тъкмо благодарение на това може да се превърне в средство за падение, самоунищожение, измама и грях. Словото спасява и

убива; словото вдъхновява, но словото и отравя. Истината се изразява чрез словото, но и дяволската лъжа използва словото. Притежавайки най-висшата положителна сила, то тъкмо поради това има и огромна отрицателна сила. То създава положителното и отрицателното. Когато словото се отклони от своята божествена природа и предназначение, то се превръща в безделно. То вече укрепва духа на безделието, унието и властолюбието и животът се превръща в същински ад. Тогава словото действително става власт на греха.

Следователно покаянието е насочено срещу тези четири прояви на греха. Това са препятствия, които трябва да бъдат отстранени. Но само Бог може да стори това. Затова и първата част на тази великопостна молитва е вопъл от дълбината на човешката безпомощност. След това молитвата преминава към положителните цели на покаянието; те са също четири.

Целомъдрие! Ако не се придава на тази гума, както често правят, само нейното сексуално, странично значение, то тя трябва да се разбира като положителната противоположност спрямо духа на безделието. Безделието преди всичко означава разпияност, разделение, разпокъсаност на нашите мнения и разбирания, на на-

шата енергия, невъзможност да се видят нещата такива, каквито те са, в тяхната цялост. Тъкмо целостността е противоположността на безделието. Ако обикновено смятат целомъдрието за добродетел, противоположна на сексуалната извратеност, то това става благодарение на обстоятелството, че разпокъсаността на нашето съществуване никъде другаде не се проявява толкова силно, колкото в сексуалния разврат, в отчуждаването на живота на тялото от живота на духа, от духовния контрол. Христос е възстановил в нас целостността, възстановил е истинската йерархия на ценностите, отвеждайки ни обратно към Бог.

Първият прекрасен плод на тази цялостност или целомъдрието е смиреннието. Ние вече говорихме за него. То преди всичко е победа на истината в самите нас, унищожаване на цялата тази лъжа, в която обичайно живеем. Единствено смирените са способни да живеят според истината, да виждат и приемат нещата такива, каквито те са, и благодарение на това да съзерцават Божието величие, добротата и любов към всичко. Ето защо е казано, че Бог дарява с благодат смирените и се противи на гордите.

След целомъдрието и смиреннието, разбира се, следва търпението. Грешният в своята естествена природа

човек е нетърпелив, тъй като, без да вижда самия себе си, той прибързано съди и осъжда другите. Неговите понятия за всички неща са непълни, разпокъсани, изкривени, той съди за всичко съобразно собствения си вкус и своята гледна точка. Той е равнодушен към всичко, освен към самия себе си, и затова желае животът незабавно да стане успешен за него.

Търпението е наистина божествена добродетел. Господ е търпелив, не защото Той се отнася снизходително към нас, а защото наистина съзира самата дълбина на нещата, която ние не виждаме поради слепотата си, и която е открита единствено за Него. Колкото повече се приближаваме до Бога, толкова по-търпеливи ставаме, в толкова по-голяма степен отразяваме в себе си свойственото само за Бог грижливо отношение и уважение към всяко отделно същество.

И накрая идва венецът и плодът на всички добродетели, на всички усилия и подвизи – любовта. Тази любов, която, както вече казахме, може да бъде дарена единствено от Бога; това е онзи дар, който е целта на цялата духовна подготовка и опит.

Всичко това се събира в едно в последното моление на великопостната молитва, в което ние се молим „да видим своите презрешения и да не осъждаме брата си“. И в края на

краищата пред нас се изправя една опасност – високомерието. Горделивостта е източник на зло и злото е източник на горделивост. Само че съвсем не е достатъчно да виждаш своите презрешения, защото, дори това да изглежда като добродетел, то може да се превърне в горделивост. Писанията на светите Отци са пълни с предупреждение срещу този род измамно благочестие, което под прикритието на смирението и самоосъждането може да доведе до дяволска горделивост. Но когато ние „виждаме греховете си“ и „не осъждаме брата си“, когато, с други думи, целомъдрието, смирението, търпението и любовта се съединяват в съществуването ни в едно единно цяло, тогава и само тогава главният враг – горделивостта – се унищожава в нас.

След всяко моление на молитвата ние правим поклон до земята. Поклони до земята се правят не само по време на молитвата на свети Ефрем Сирийски; те са отличителна характеристика на цялото великопостно богослужение. Но в тази молитва тяхното значение се разкрива най-

добре. В дългия и труден подвиг на духовно възраждане Църквата не отделя душата от тялото. Човекът е отпаднал от Бога целия – и с душата, и с тялото си; и целият трябва да бъде възстановен, за да се върне при Бога. Греховното падение се състои именно в победата на плътта – на животинската, ирационална похот в нас – над духовната, божествена природа. Но тялото е прекрасно, тялото е свято, така свято, че Сам Бог „е станал плът“. Значи спасението и покаянието не са презрение към тялото или пренебрегване на тялото, а възстановяване на тялото в неговото истинско служене, като израз на живота и духа, като храм на безценната човешка душа. Християнският аскетизъм не е борба срещу тялото, а борба за него. Ето защо целият човек – и с душата, и с тялото си – се кае. Тялото участва в молитвата на душата така, както и душата се моли не извън, а вътре в своето тяло. По този начин поклоните до земята, този психо-телесен знак на покаяние и смирение, на поклонение и послушание, са отличителна черта на великопостното богослужение.

pravoslavie.bg

